

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personahistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

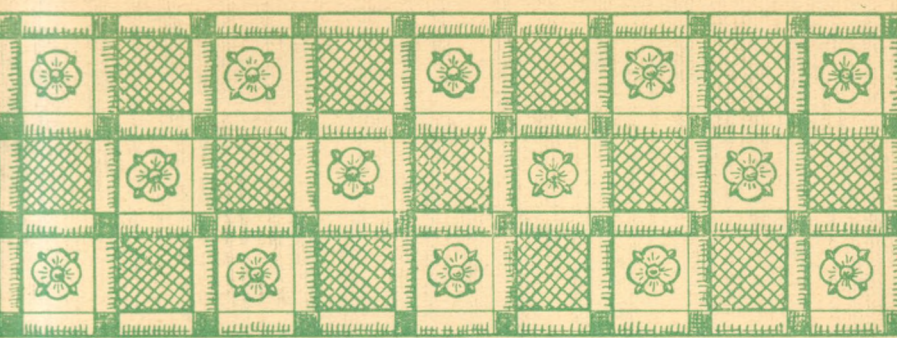
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KARL JØRGENSEN
DANSK AMERIKA

**DANSK BOGSAMLINGSFORLAG
HOLBÆK**

DANSK AMERIKA

Carl Jørgensen

KARL JØRGENSEN
DANSK AMERIKA

AF OPLEVELSER OG BETRAGT-
NINGER GENNEM 25 AAR

MED ET FORORD AF C. E. BARDENFLETH

DANSK BOGSAMLINGSFORLAG
HOLBÆK

Copyright 1930 by Dansk Bogsamlingsforlag, Holbæk,
Denmark.

31673

Holbæk Amtstidendes Bogtrykkeri.

ET FORORD

*Paa følgende Blade i denne lille Bog er givet et Bidrag til Litteraturen om Dansk-Amerikane-
ren: saaledes som Livet former sig for os, der nu
én Gang er gaaet ud i det fremmede, former sig
for os under Stjerner og Striber i det Land, vi
har kaaret som vort, hvor vi hver har fundet vor
Gerning, større eller mindre, og hvor vi engang
skal gaa ind til den — maa jeg have Lov at sige
for de fleste af os — velfortjente Hvile.*

*Denne lille Bog er langt fra noget epokegørende
Værk, prætenderer heller ikke at være det. Men
den vil, tror jeg, kunne vække en vis Opmærksom-
hed paa begge Sider »Dammen«: i Danmark, fordi
Interessen der, trods de nu yderst indskrænkede
Udvandrings-Muligheder, stadig er levende for alle
dansk-amerikanske Forhold; blandt os herovre,
fordi Karl Jørgensen er en af vore egne, fordi vi
véd, at han véd, hvad han skriver om. Han borer
ud indefra, ikke udefra indad.*

*Da Henrik Cavling i sin Tid i 90'erne besøgte
Cleveland i det Hvide Hus, lagde han Præsidenten
følgende Raad (til ham) i Munden: »Naar De har
set Landet her, lært Folket at kende og faaet Ind-
blik i vore Institutioner, skal De b e s k r i v e Ame-*

rika. De skal ikke forklare Amerika. Det kan De nemlig ikke!«

Det samme kan siges om Dansk-Amerika som saadan. En Række Landsmænd er i Aarenes Løb draget over Havet og har, vel hjemkommen, skildret os i Bøger og Blade, meget af det særdeles godt og vel gennemtænkt. Men er de først begyndt at ville forklare os, er det gaaet galt. »Det kan de nemlig ikke!«

Paa den anden Side har vi nu en egentlig slet ikke saa ringe dansk-amerikansk Litteratur, der med Autoritet kan forklare og forklarer om os som en udvandret Nation, fordi Manden bag Bogen selv har taget sin Tørn, været med i det hele, selv oplevet det — paa Prærien, i Skovtykningen, i Settlementet, i Storbyen. I denne Litteratur er Karl Jørgensens det sidste Led i Kæden. Skulde jeg pege paa, hvad der giver hans lille Bog et særlig individuelt Præg, er det dette, at dens Udarbejder, under Form af en Autobiografi fra hans første ti Aar her i Landet (1903—13), men paa Basis af et Udsyn over 25 Aar, med den modne Dansk-Amerikaners rige Erfaring, skærpede Tankegang og Blikket aabent for Kærnen i det hele, har forstaaet at skildre Kaarene for den danske Indvandrer herovre ved Aarhundredets Begyndelse, nøjagtigt som de dengang var — for de tre specifikke Typer: Haandværkeren, Landarbejderen og »den hvide Flip«, særlig den sidste, som er den i Emigrant-Litteraturen hidtil mindst behandlede,

og som Karl Jørgensen kan skrive om med saa megen større Autoritet, som han selv var »en af dem«.

Karl Jørgensen er nu en Mand i sine aller bedste Aar, der er naaet et pænt Stykke op ad den amerikanske Samfundsstige som Leder af Anlæggelse og Revisioner af Forretningssystemer ved Southern California Gas Company ude i Millionbyen Los Angeles i Californien. Han er derimod hverken Forfatter eller Litterat og udgiver sig heller ikke for at være det. Alligevel kan han skrive, saa man har Fornøjelse af at læse det. Der er en Friskhed over hans Fremstilling, en farverig Fremtoning over hans Stil, en tør og ikke ueffen Ironi hist og her, hvor han ser sine »greenhorn« Aar og første Tiaar herovre som i et broget Kaleidoskop. Man følger ham over Atlanten til »Børstefabrikken« i Lansingburgh, gennem hans »Sturm und Drang«-Periode (som han dog slap ret nemt fra!) i Detroit, over det lille danske Settlement Wethee, Wisconsin, til han omsider naar frem til den store Tvillingestad Minneapolis i Minnesota, hvor han »stoppede over« 8 Aar, og hvor han kom til at lægge Grunden til sin fremtidige Amerikaner-Karriere — i den Christian Rasmussenske Bladforretning, der med en vis Vemod og gammel Kærlighed (der ikke ruster!) endnu mindes af mange danske »hvide Flipper« som »Danskens Vej til Ros og Magt« fra Minneapolis ud over det ganske Amerika!

Det er dog ikke Karl Jørgensens Liv gennem hans første Tiaar herovre, der er Bogens Kærne. Det er hans Strejflys ud over vore Forhold, paa de mangfoldigste Omraader. De interesserer, fordi de er saa nøje overensstemmende med Virkeligheden. Vi, der gaar midt i det hele, standser i vor Læsning og siger: ja, deri har Manden jo afgjort Ret, det har jeg aldrig tænkt paa før. Og vi læser interesseret videre. Kan jeg give efterfølgende lille Værk en bedre Anbefaling end denne! Man kan være uenig med Karl Jørgensen hist og her, i enkelte af hans lidt filosoferende Betragtninger, men det er kun sporadisk, i al Fald for undertegnede. Jeg skal særlig henlede Opmærksomheden paa hans Afsnit om Sproget blandt os herovre. Det er saa vel gennemtænkt, dette meget vanskelige Emne, helt igennem, rammer saa ganske Sømmet paa Hovedet. Kun, naar Karl Jørgensen hævder eller synes at hævde den praktiske Umulighed i det store og hele at bevare det danske Sprog herovre i anden Generation, skal her tilføjes, at det kan og kunde lade sig gøre, hvor svært det end er, hvis Hjemmene ufravigelig vilde holde paa Modersmaalets Tale indenfor samme — a l t i d! Vaage over det — Dag og Nat! Men Forældrene er selv de første til at sløje af, og saa brydes straks alle Skranker — for aldrig at rejses mere! Men vi kender dog endnu herovre danske Hjem, hvor Barnet eller Børnene tilfulde behersker begge Sprog, Dansk indadtil, som Hjertesproget, Moders

Maal, Engelsk udadtil, ud mod Livet og dets Kamp. Danske Hjem i Amerika, hvor Barnet gennem den vanskelige Opdragelsesalder — indtil den Tid er naaet, hvor det ikke mere kan glemmes — lærer at tænke og tale og svare, læse og skrive paa det Maal, som det indsugede med Modermælken — mens Mor nynnede de Vuggesange, som hun dog aldrig faar erstattet med noget paa det fremmede Sprog. Dette er Moders-Maal i Renkultur. Som sagt: der er faa saadanne Hjem herovre, men de findes dog endnu — Gudskelov!

Et af de sidste Afsnit i Karl Jørgensens lille Bog fortæller frisk og fornøjeligt om den i sin Tid fremtrædende og ret aggressive danske Ungdomsbevægelse i Minnesotas Tvillingebyer, der paa en vis Maade vandt sig Ry ud over det ganske Land. Naar Karl Jørgensen beskedent tillægger alle andre end netop sig selv Æren for at have været blandt Lederne i denne Bevægelse, kan det maaske være rigtigt, som Afslutning paa dette lille Forord, at citere fra »Ugebladet«, Minneapolis, af 27de November 1913, altsaa snart for 16 Aar siden, da Karl Jørgensen drog af By, ogsaa og ikke mindst fordi det viser os i rammende Grad, hvem han var og er endnu, og hvor stor en Indsats han selv har givet i dansk Liv og dansk Aandsliv i Amerika:

»Karl Jørgensen er fra Minneapolis dragen til Chicago — ikke saa lang en Vej, udregnet i Mil, men i dette Tilfælde, vistnok, lang nok til at betyde et Farvel til den By, hvor han snart i 9 Aar

har bygget og boet. Han begyndte her i 1905 som Bogholder ved C. Rasmussen Pub. Co.; senere gik han over i lignende amerikanske Stillinger, indtil han, ved Studier i sin Fritid, erhvervede sig Kundskaber nok til at kunne træde i Tjeneste som »Accountant«, først ved Revisionsfirmaet Mellis-Pirie Co., senere for andre, indtil han det sidste Aars Tid arbejdede for sig selv som »Expert Accountant« og hurtigt erhvervede sig et betydeligt Navn som en dygtig og fremragende Mand i sit Fag..

Men Æren, Berømmelsen og Guldet vinkede længer ud — frem til Millionbyen med de mange Muligheder! Og der var næppe noget, der længere bandt Karl Jørgensen til Minneapolis! Han vil nu ganske sikkert i Løbet af kort Tid gøre et langt Spring frem og opad, som det ikke falder i mange Danskes Lod her i Amerika, og »Ugebladet« ønsker ham et venligt Lykke paa Rejsen og al mulig Held og Fremgang, hvor Vejen fører ham hen.

Karl Jørgensen var i sin Tid en af Ungdommens Førere her i Byen. Der stod Gny om hans Navn, og med Mund og Pen forfægtede han, hvad han mente var ret. I Ungdomsforeningen af 1905 vil hans Virksomhed sent blive glemt, den var han med til at føre frem i gode som onde Dage, og hans Venner her kunde ikke tælles. I de sidste Par Aar var der mere stille om hans Navn — andre Tider, andre Interesser. Men Karl Jørgensens Venner fra gamle Dage vil altid tænke paa og mindes ham som den brave og trofaste Kammerat.«

Med disse faa Betragtninger over efterstaaende Værk sendes saa Karl Jørgensens »Strejflys« ud til Landsmænd derhjemme i vort lille Fædreland og til vor Nation herovre, fra Østens danske Kolonier, over Chicago, Omaha og Amerikas Nordvest, overalt hvor Dansken bygger og bor, til »Landet, hvor Sol gaar ned«. Maatte den vinde sig Vej ind i mange forstaaende Hjem, glæde, interessere og berige, hvor den kommer frem.

Minneapolis, Minn.

C. E. BARDENFLETH.

Det var i Foraaret 1904, Forfatteren til disse Betragtninger forlod Danmark. Jeg var tyve Aar gammel. Værnepligten var lige aftjent. Der var Foraar i Luften. Jeg havde Billetten i Lommen og hele den vide Verden at vinde — hvad mere kunde man saa forlange?

Rejsen gjaldt Amerika. En Tur paa et Par Aar, forstaar sig. Uddannelse af en eller anden Art, som kunde komme en tilgode senere, naar man som femogtyveaarig besluttede at slaa sig til Ro og dyrke hjemlige Interesser igen. Og saa se den store, vide Verden, opleve Eventyret, vinde Prinsessen og paa en eller anden mystisk Maade skabe en lille Formue, som skulde bruges til at hævde ens Stilling i Samfundet, naar Tidens Fylde kom. Ja, saadan omtrent saa Planerne ud, og de var ikke meget forskellige fra de gængse Forestillinger om Fremtiden hos den Ungdom, som udvandrede i 1904. Om den nu udvandrede Slægt er anderledes, véd jeg ikke, men jeg tror det næppe.

Men Amerika holdt mig altsaa fast som det holder næsten alle Indvandrere! Vi er i Tidernes Løb bleven bundne med saa mange Baand, at vi sjældent tænker paa at løsrive os, og jeg er ingen Undtagelse fra Reglen. Mere end Halvdelen af

mit Liv er levet under Stjernebanneret, jeg har fundet mit Virkefelt herovre, har stiftet Hjem og Familie, og selv om Tankerne ofte dvæler ved Minderne om Barndommens og Ungdommens lykkelige Dage i Danmark, er det Afsnit af mit Liv et afsluttet Kapitel. Desuden synes Danmark at høre mere til Drømmenes Verden end til Virkeligheden og det er ikke femogtyve Aar, men en Tidsalder, som adskiller os.

— — — Emnet Danske i Amerika, hvorledes vi lever, tænker, tror og taler kan behandles fra lige saa mange Synspunkter, som der er Medlemmer af vort Samfund. Naar mine Betragtninger ser Dagens Lys, er det, fordi jeg tror, at mine Oplevelser (som er ganske almindelige) og min Opfattelse af Forholdene, hvorunder vore Landsmænd lever i Amerika, kan have nogen Betydning for dem, som tænker paa at udvandre.

REJSEPLANER OG BESTIK

Ved Afrejsen i 1904 var Amerika for mit Vedkommende et Taageland med enkelte reelle Figurer. Der var f. Eks. en Morbroder, som havde levet dér en Menneskealder, og, saavidt jeg skønnede, saa godt som regerede over en Storby med omliggende Stater. Hans Kariére havde været noget varierende og stadige Tab af Formuer havde spillet en ikke uvæsenlig Rolle i Brevene til Hjemmet, som modtoges ofte med Aars Mellemrum. Det

var dog klart for os alle, at naar saa store Beløb kunde tabes, var der noget at tabe af, og i min ungdommelige Hjerne var disse Modgange af ganske underordnet Betydning og de tjente kun til at gøre hans Personlighed yderligere interessant. Saa havde jeg en Broder, som efter at være afmønstret fra et Skib i San Francisco straks fik Ansættelse paa amerikanske Skibe under ganske anderledes fordelagtige Forhold end tidligere og med en Lønning, som jeg paa det Tidspunkt ikke kunne tænke mig nogensinde at opnaa hjemme ved mit Arbejde. Desuden havde Fader opholdt sig et Par Aar i Canada i sin Ungdom, og selv om hans Beskrivelser var mere nøgterne end de Indtryk af virkelige Forhold, som kunde uddrages af min Morbroders og Broders Korrespondancer, var de dog altid præget af en vis Begejstring over Amerika som Fremtidens Land for unge Mænd af min Type.

Altsaa var Grundlaget for Udvandrelyst lagt til Rette længe før 1904, og det bestod hovedsageligt i Brevskrivning til Hjemmet fra min Morbroder. Jeg havde ingensomhelst Forestilling om de virkelige Forhold og gjorde mig ingen Umage for at lære dem at kende. Ganske vist tog jeg Undervisning i Engelsk hos Lærer M. C. Jensen*), som i sin Tid havde været Præst i Amerika, og ind imellem Timerne viste han mig smaa Glimt af de Mennesker og de Forhold, han havde kendt. Hvorfor disse ikke interesserede mig mere end

*) Senere Overlærer i Ebeltoft.

Tilfældet var, véd jeg ikke, men det er muligt, at det eventyrlige ved Foretagendet vejede tungere i Vægtskaalen end Kendsgjerninger og at jeg derfor foretrak at undgaa de sidste. Lærer Jensen gav mig Adressen paa en Landsmand, J. P. Christiansen, Lansingburgh, N. Y., og skrev til ham, at jeg kunde ventes. Min Morbroder og Broder boede i det yderste Vesten, og det var derfor Hensigten, at jeg skulde opholde mig et kortere Tidsrum i Østen, baade fordi Rejseudgifterne til Vesten var store og fordi jeg kunde ønske at se den Del af Landet ogsaa.

Det er paa saadant Grundlag og med saa uholdbare Forestillinger om Amerika, at Udvandrereren som Regel forlader Danmark. Da jeg i 1912 besøgte Danmark, kom jeg til at bo hos en forhenværende Kontorchef i København, som havde en Søn i Amerika. Selv denne forholdsvis oplyste Familie, som tilmed havde en Søn derovre, var saa fuldstændig i Vildrede om Afstande og Forhold, at de bad mig personligt at overbringe denne Søn en Present, tiltrods for, at mit Hjem var mere end tusind Mil fra Sønnens Opholdssted. Paa min Indvending om, at det vanskeligt kunde lade sig gøre, fik jeg det Svar, at det jo ikke behøvede at være med det samme, men at jeg saamænd nok traf ham, for han var da temmelig godt kendt derovre.

Paa samme Rejse havde jeg Anledning til at besøge Odense for at opsøge en gammel Ven. Jeg

kom op i Løjligheden, hvor han tidligere havde boet, men fandt, at han nu boede i København. En ældre Kone, som hørte, at jeg var kommen fra Amerika, bad mig komme indenfor. Der fandt jeg Lagener hængt til Varme bag Kakkelovnen, Bordet dækket, og det hele tydede paa Feststemning og Forventning. Sagen var den, at hun ogsaa havde en Søn i Amerika, som hun ikke havde hørt fra i snart et Aar. Imidlertid havde han i sidste Brev antydet, at han vilde komme hjem paa Besøg til Julen, og nu gik man og ventede paa Lømlen. Jeg maatte læse hans Brev og beundre et tarveligt Fotografi af Helten. Det sidste var taget i et af de almindelige Etablissementer med Fyren i Cowboy-Mundering, som alle kan blive iført for nogle faa Cents. Hentydningen til Besøget i Danmark var af de sædvanlige fantastiske Øjeblikkstemninger, som saa mange af os faar fra Tid til anden, og som trods alt er vel mente, men som saa sjældent skulde tages alvorligt. Naturligvis kunde jeg ikke sige, hvad jeg vidste var et Faktum, men forsøgte dog at gøre Konen klart, at han næppe kunde ventes nu, da der var gaaet mere end en Uge siden Juleskibets Ankomst, og at det næste Skib ikke vilde komme før om en anden Uge. Jeg maatte love at opsøge Knægten, for han var jo ogsaa en Stormand, og Indvendinger paa dette Sted vilde være aldeles overflødige og daarligt anbragte.

I vor nogenlunde oplyste Tid og med de Mid-

ler, vi har til vor Raadighed, er der ingen Undskyldning for saa fuldkommen Uvidenhed, og den væsentligste Hensigt med disse Betragtninger er at bidrage til, at den udvandrelystne indhenter autentiske Oplysninger om det Land og Folk, som han tænker paa at besøge, og som han i Hovedsagen gør til sit. Der er nok dansk-amerikansk Litteratur paa det Omraade, og der er flere gode dansk-amerikanske Aviser, som maaske bedre end noget andet Middel vil bibringe Læseren en nogenlunde sund Forstaaelse af, hvad der foregaar mellem vore Landsmænd, hvorledes de lever, og hvad de befatter sig med. Det er ikke dem, som bliver tilbage, jeg tænker paa saa meget i denne Forbindelse — for deres Vedkommende dækker Taage-tilstanden ofte nænsomt over Forholdenes kolde Virkelighed —, men for Udvandreren danner denne Mangel paa Forstaaelse af, hvad Amerika byder og fordrer som Indsats, en Fare, som det er for sent at afværge, efter at han har sat Foden paa Amerikas Jord. Hermed er ikke ment, at man kan afværge Misforstaaelser eller skal undgaa at gribe Chancer — de sidste vil under alle Omstændigheder danne den væsentligste Bestanddel i Beslutningen om at forlade ens Fædreland —, men Oplysning er af uvurderlig Betydning som et Grundlag for at gribe Chancerne. Og frem for alt bør Udvandreren undgaa at bygge paa Korrespondancer fra Slægt og Venner herovre.

Vi udvandrede kan sjældent skrive en nogen-

lunde tilfredsstillende Beretning om de mest dagligdags Tildragelser, naar vi forlader Danmark i den yngre Alder, og det gør ikke Sagen bedre, at vi herovre bliver underkastet Forhold, som er vidt forskellige fra dem, vi har været vant til hjemme. Tag som Eksempel en jysk Bondedreng i syttenaars Alderen, og mange af vore mest fremragende Landsmænd herovre er netop af den Type. Han kommer direkte fra Landet og har som Regel kun sjældent set den nærmeste Købstad endsige en Storstad. Flyt ham ind i Chicagos Hvirvel og sæt ham til at skrive om Forholdene til en Slægtning i København, og man kan vel forestille sig Resultatet. Det bliver en yderliggaaende og forvirret Sammenligning, men Brevveksling af den Art foregaar til Stadighed og er Skyld i en stor Del af de Misforstaaelser, som ufravigelig giver sig til Kende i den nyankomnes første Indtryk af Amerika.

Disse Misforstaaelser, grundet paa Uvidenhed hos den nyankomne, misvisende Beretninger af Landsmænd paa Besøg i Hjemmet eller Brevskrivning fra Slægtninge eller Bekendte herovre, omgiver Amerika med en Glorie af Frihed, Lighed og Broderskab, Guld og grønne Skove, og naar den nyankomne finder det anderledes, skuffes han øjeblikkelig. Det er ikke Landets Fejl, men Skaden er sket, og den fostrer ofte en Bitterhed mod Land og Folk, som det tager Aar at tage Brodden af.

REJSEN TIL AMERIKA FOR 25 AAR SIDEN

Rejsen til Amerika tog nøjagtig tre Uger. I Foraaret 1904 var Dampskibsselskaberne ude i en Priskonflikt, som kom mig til gode, idet hele Turen fra København til New York kostede 60 Kroner. Men det tog ogsaa Tid. I København gik jeg ombord i en mindre Damper, som over Kristiania tog mig og en anden Passager til Leith. Vi var de eneste Passagerer til Kristiania, men der fik vi ombord ca. 80 højrøstede, voldsomme Nordmænd, som i deres Udvandrerstemning gjorde os Overrejsen alt andet end hyggelig. Min danske Lidelsesfælle var vistnok lige sluppet ud af en eller anden Straffeanstalt; i hvert Fald havde han et indgaaende Kendskab til Vridsløselille; og en for døgtig Fyr, som jeg tog for at være Opdagelsesbetjent, fik Kvittering for ham af Kaptajnen ved Afrejsen fra København.

Fra Leith rejste vi med Jernbane til Glasgow, hvor vi opholdt os fem Dage paa et alt andet end indbydende Logishus sammen med vore nu alt dominerende norske Rejsefæller. Ved Indskibningen paa Amerikadamperen i Glasgow var Nordmændene endnu mere højrøstede end sædvanlig, takket være Skotlands nationale Drik, og Forbryderen og jeg var paa det Tidspunkt saa kuede,

at vi sneg os om Hjørnerne for at undgaa deres Bemærkninger. For første Gang i mit Liv havde jeg opdaget, at det danske Sprog var en uudtømmelig Kilde til Underholdning for vore Frænder, og at vor Udtale især var egnet til naar som helst at sætte dem i hysterisk Begejstring. Det var derfor af gode Grunde, vi imødesaa selve Overrejsen til Amerika med lidt Nervøsitet, for vi havde erfaret, at der var et andet Hundrede Nordmænd, som ventedes ombord i Glasgow. Det passede ogsaa.

Hvad vi ikke havde taget i Betragtning, var, at der ogsaa kom seksten Københavnerne ombord, Københavnerne med K. Jeg har aldrig været begejstret for Typen, men i dette Tilfælde var de vor Frelse. Jeg var blevet indkvarteret i Kahyt sammen med en Snes Nordmænd, men saa snart Københavnerne fandt ud af, at jeg var Dansk, gjorde de Vrøvl, sagde noget om, at de ikke vilde finde sig i, at en Landsmand blev bunket sammen med en Flok norske Stude, og kommanderede hele Banden ud. Hvordan det gik til, ved jeg ikke, men Nordmændene fortrak, og Københavnerne foretog de øvrige Foranstaltninger med Hensyn til Indkvarteringen. Fra den Dag af kommanderede de seksten Københavnerne brutalt det norske Kontingent paa Skibet, og Forbryderen og jeg havde Fred.

Heldigvis har jeg fundet, at den Samling Nordmænd, som foretog Overrejsen sammen med mig,

og som vistnok allesammen kom fra den samme Egn i Norge, ikke er Repræsentanter for de højt respekterede Nordmænd, som man gennemsnitlig finder i Amerika.

Frelsens Hær havde et norsk Korps ombord paa Skibet, som vistnok var beregnet paa at skulle omvende Nordmænd i Amerika. Nogle af de kvindelige Medlemmer øvede Tiltrækning paa Københavnerne med det Resultat, at et Par af de sidstnævnte omvendte sig, og før vi naaede New York, var de naaet saa vidt, at de saa godt som ledede Møderne, og den ene af dem blev forlovet med Kaptajnen. Han var for Resten oprindelig fra Holbæk, men det vedkendte han sig nødig.

Jeg var søsyg paa hele Rejsen og lovede mig selv at blive paa Landjorden, hvis jeg nogen Sinde naaede Amerika. Kosten var saa elendig, at selv de, som undgik Søsygens Kvaler, betænkte sig paa at binde an med den. Selve Skibet var en Krea-turbaad, som var blevet indrettet for denne ene Rejse som Passagerskib, og naturligvis var det hele alt andet end komfortabelt. Ved Ankomsten til New York havde Københavnerne omsat hver eneste Beklædningsgenstand, de kunde omsætte, i Øller, og hvis nogen Sinde en Skare Udvandrere har begyndt paa bar Bund i Amerika, er det dem. Paa Ellis Island blev vi drevet ind i forskellige Baase til Undersøgelse, og vore Veje skiltes der for bestandig. Men jeg nærer den Dag i Dag en vis Beundring for og Taknemlighedsgæld til disse

seksten københavnske Svende, som trods det, at jeg var Provinsianer og derfor i deres Opfattelse »Bonde«, dog saa snart vi var uden for Landets Grænser tilsidesatte Provinsforagten og oparbejdede saa megen Nationalfølelse, at de tog mit Parti mod Overmagten. Dertil besad de Københavnerens uimodstaaelige Selvtillid og var paa Grund deraf i Stand til at hundse de mindre befæstede Nordmænd. Desværre synes denne Selvtillid ikke altid at holde i det fremmede.

Rejsen fra New York til Lansingburgh tog kun nogle Timer. Jeg ankom dertil sent paa Aftenen og tog ind paa et Hotel. Saa godt jeg kunde, forespurgte jeg mig hos en Politibetjent om Hoteller og fandt ved hans Hjælp et ganske pænt Hotel, hvor jeg for 50 Cents fik Logis. Som jeg var vant til hjemmefra, stillede jeg mine Støvler uden for Døren, og da jeg næste Morgen aabnede Døren for at tage dem ind, saa jeg et Par kvindelige Hoveder stikke frem paa Trappegangen for at se, hvorledes »han« saa ud. Men Støvlerne var børstede, og det er højst rimeligt, at jeg er blevet omtalt i Byens Aviser den næste Dag, for det er vistnok aldrig sket før i Lansingburgh, at en Hotelgæst satte sine Støvler ud.

ET DANSK HJEM I AMERIKA

J. P. Christiansens Hjem i Lansingburgh var altsaa Rejsens foreløbige Maal, og her traf jeg op ad Formiddagen i Christiansen og Familie det første holdbare Led mellem Danmark og Amerika. Sjældent har en Landsmand været saa heldig som jeg paa dette Omraade, for Christiansen og hans elskværdige Hustru havde længe før Ankomsten gjort de nødvendige Foranstaltninger for at tage sig af mig som en velkommen Gæst, anvist til dem af deres gode Ven, Pastor M. C. Jensen. Ganske vist havde de aldrig truffet Pastor Jensen, men gennem Korrespondancer, der strakte sig over en Aarrække, havde de lært hinanden at kende og stiftet et Venskab, der holder den Dag i Dag.

Christiansen, der vel var en fyrretyve Aar gammel og havde boet i Amerika i en Sned Aar, viste sig at være Fabriksarbejder. Han havde en Plads parat til mig paa Børstefabrikken, hvor han arbejdede, og et nydeligt Værelse i hans hyggelige Hjem, som jeg skulde dele med en ung Postelev fra Vejle, som var ankommen nogle Maaneder tidligere. Det hele var klappet og klart, og det eneste, der manglede, var mit Samtykke til Arrangementet, og dette blev naturligvis givet

med Glæde. Christiansen sad den Gang som nu i gode, men smaa økonomiske Forhold. Han havde en stor Familie at forsørge, som lagde Beslag paa hans Tid og Indtægter, og tilmed havde han et Hjerte, som aabnede hans Hjem for alle Landsmænd, hvis Vej faldt forbi, som han aabnede det for mig. I det følgende Aar stod han og hans Hustru mig bi i Raad og Daad, og han delte ud af Erfaring og sprudlende Livsmod i fuldeste Maal.

Hvis Christiansens Historie engang bliver skrevet, vil det være Fortællingen om en Mand, som i det fremmede har mødt megen Modgang og store Skuffelser, men hvis Liv har været saa rigt paa Selvopofrelse og saa fuldt af den Livsglæde, det har givet ham og hans nu afdøde Hustru at hjælpe andre, at han staar som en af de bedste af vore udvandrede Landsmænd, en af de første, som burde hædres med Elefantordenen for sit uegenyttige Arbejde i Danskhedens Interesse, og uden Tvivl den sidste, som vil komme i Betragtning i den Regn af Ridderkors, som i senere Aar har fundet Vej herover.

Et af de første Grundindtryk, som jeg modtog i det Christiansen'ske Hjem, var, at hele Familien talte Dansk. Børnene, som alle var født i Amerika, talte helst Engelsk, men som i de fleste danske Hjem herovre, blev begge Sprog benyttet. Forældrene talte Dansk sammen og tiltalte Børnene paa Dansk, men fik lige saa ofte Svar paa Engelsk som paa Dansk.

Der er vel ingen typisk dansk Familie i Amerika, men den Christiansen'ske Familie kan godt

Christiansens Hjem i Lansingburgh.

tjene som Type paa mange Omraader, og derfor benytter jeg Lejligheden til at beskrive Forholdene, som jeg fandt dem i dette Hjem, lidt ud-

førligt, før jeg drister mig ind i almindelige Betragtninger.

For at undgaa Misforstaaelse paa dette Omraade skal jeg dog bemærke, at Christiansen i kulturel Henseende rager op over de fleste. Hans Engelsk var den Gang som i Dag bedre end det Sprog, man som Regel finder hos Udlændinge, og hans Modersmaal er renere og mere fuldkomment, end det er almindeligt. Uden nogen særlig Uddannelse udover, hvad han havde faaet i Borger-skolen i en lille Købstad, hvor hans Fader var Arrestforvarer, har han siden Ankomsten til Amerika stadig dyrket dansk Kultur paa mange Maader og fulgt med i, hvad der foregaar hjemme. Han skriver interessant og har i tidligere Aar bidraget med mange Korrespondancer til den dansk-amerikanske Presse. Han har ogsaa til Tider taget Del i Diskussionen om almene Emner i den lokale amerikanske Presse. Han er en afholdt Taler ved dansk-amerikanske Sammenkomster og Festligheder, hvor hans Vid og altid sprudlende Humør sætter Kulør paa de ellers noget kedelige ensartede Programmer paa dette Omraade. Han er en af Støtterne i den lokale danske Kirke, hvor hans uegennyttige og ofte upaaskønnede Arbejde har sat sit uudslettelige Præg, og hvor hans Personlighed ikke kan erstattes.

Selv om Christiansen derfor i mange Henseender overskygger Landsmænd i Almindelighed, er det ikke sjældent, at den nyankomne kommer ind

i et Hjem af lignende Art, og Beredvilligheden til at hjælpe ham til Rette mangler sjældent.

Økonomisk set har Christiansen ikke været i Stand til at udnytte sine uomtvistelige Evner, som, hvis de havde været ledet i den Retning, vilde have skabt ham Held paa det Omraade ogsaa. Kampen for det daglige Brød til den store Familie gjorde det nødvendigt for ham at vedblive med Fabriksarbejde i hans yngre Aar. Kravene til hans Hjælp-somhed har været store gennem Aarene, og det har ogsaa medvirket i betydelig Grad til at holde ham paa hans en Gang valgte Arbejdsfelt. Men Hovedgrunden er vel nok den, at han mangler Drivkraften, den egoistiske Tilsidesættelse af alle andre Krav end netop dem, som er nødvendige for vedkommendes egne Formaal. Nu har han en ganske god Stilling som Lagerforvalter i en Fabrik, hvor han nu og da finder Tid til i sit lille Kontor at skrive læseværdige Epistler til sine Venner. I disse Skrivelser benytter han sig af tre kulørte Blyanter, som han vekselvis benytter for at markere Beretninger, Indtryk og Samtaler.

— — — — Som sagt, det første Grundindtryk var, at det danske Sprog taltes i den Familie, jeg først kom i Forbindelse med, og at Fremmedfølelsen derved formindskedes. Før Afrejsen havde jeg ikke tænkt meget paa denne Mulighed; jeg havde vistnok en Følelse af, at de udvandrede ikke fuldstændig havde forglemt deres Modersmaal, men at det alligevel var højst usandsynligt, at de vilde

huske nok deraf til at gøre sig forstaaelige paa det. Min Morbroders Breve havde i hvert Fald medvirket til dette Indtryk, og den gængse Opfattelse hjemme paa det Tidspunkt var, at man blev Amerikaner i Sprog og i Sind i Løbet af et Aars Tid og derfor selvfølgelig ikke havde Tid eller Trang til at give sig af med andet. Dette er en fuldstændig Misforstaaelse.

Desværre er det rigtigt, at en forbavsende stor Del af vore Landsmænd mishandler deres danske Sprog og aldrig lærer at tale flydende Engelsk. Paa Arbejdspladsen taler disse Landsmænd lige saa daarligt Engelsk, som de taler Dansk i deres Foreninger eller Hjem, og som Regel er de ganske blinde for den Mangel paa Intelligens, som denne Sprogukyndighed vidner om. Paa den anden Side er der et overvældende Antal Danske, som holder deres Modersmaal i Hævd og lærer Engelsk, men som rimeligt nok iblander det Danske gængse amerikanske Talemaader og tekniske Udtryk, som har med deres Arbejde eller Levevis at gøre. Sproget er af saa stor Betydning i vor hele Virken, at det fortjener et særligt Afsnit i mine Betragtninger, og jeg skal derfor komme ind paa det senere.

DANSKHED I AMERIKA

Hos Christiansens, saavel som i andre danske Familier, jeg hurtigt kom i Berøring med, dyrkedes en Danskhed af en ganske anden Art end den, man var vant til i Danmark. Den bestod i en næsten religiøs Hengivenhed for det Land, de havde forladt, og en Trofasthed mod Barndommens og Ungdommens Minderrige, hvori alt, hvad der var af det gode, var helligholdt og pyntet i dets mest straalende Dragt, medens det mindre gode var visket ud med Tidens nænsomme Haand. Dette Forhold er saa almindeligt mellem Udvandrerne, at det godt kan kaldes typisk, og det præger vor hele Tilværelse herovre.

Naar denne Trofasthed mod Barndommens Land ikke benyttes som en Maalestok for alt og alle, som den nyankomne kommer i Berøring med i sin nye Verden, danner den det sikreste Grundlag for hans Virken herovre. Da vil han overføre en tilsvarende Hengivenhed for det gode i det Land, der har modtaget ham, og udvise den samme Overbærenhed for dets Mangler.

Desværre sker det ofte, at Indvandrereren indtager en kritiserende Holdning mod den nye Verden, der oprulles for ham i al sin grelle Virke-

lighed, og det er fristende for ham at drage Sammenligninger med de Forhold, han har forladt, paa Amerikas Bekostning. Hvis han giver sig denne Tilskyndelse i Vold, lægger han Grundlaget til en utilgivelig Bitterhed mod det Land og Folk, som han frivillig har gjort til sit, og som ofte sætter sine Mærker for hele Livet. Derfor er det af allerstørste Betydning, at den, som tænker paa at udvandre, sætter sig ind i de Forhold, hvorunder vi lever, før han forlader Danmark, saa han er nogenlunde beredt paa at bære de Skuffelser, som er saa uigenkaldelig sammenknyttet med Opgivelsen af et Fædreland for et Opholdssted. Forhold, Mennesker, Tankeliv, politiske og økonomiske Opfattelser er ofte saa vidt forskellige, at det er absolut Spild af Tid og Kræfter at drage Sammenligninger, og under alle Omstændigheder maa man være grundfæstet i amerikanske Forhold, før man paatager sig saadan et Hverv. Man kan lige saa godt give sig til at kritisere et kalifornisk Bjerglandskab med Sjællands grønne Bøgeskov som Motivering for dets Mangler paa Skønhed, som man kan drage Sammenligninger mellem saa vidt forskellige Folkenaturer som den amerikanske og den danske. Hvorvidt Amerika har en Folkenatur i Ordets bogstavelige Forstand, kan diskuteres, men det er ikke Stedet for det her.

Den Indsats, Udvandreren maa være forberedt paa at give, er ikke ringe; det er at søge Tilfredshed i et Land, hvor han altid maa være en frem-

med i den Forstand, at hans Barndom og Ungdom uigenkaldelig tilhører det Land, han har forladt, saa han aldrig tilfulde kan tilegne sig de Synspunkter og de Stemninger, som den indfødte har indsuget med Modermælken, af samme Grunde aldrig fuldt ud kan vinde Hævd mellem sine nye Landsmænd som en af deres egne.

For dem, som paa Grund af Alder eller personlige Forhold vanskeligt kan tænkes at ville slaa nogenlunde Rod i fremmed Jord, er Chancerne for Tilfredshed større hjemme, selv under daarligere økonomiske Forhold, men med Rodfæste i egen Kultur.

— — — En tre—fire Aftener efter min Ankomst til Lansingburgh bragte Christiansen mig ned til den danske Kirkes Ungdomsforening. Antagelig maa jeg allerede paa dette Tidspunkt have faaet en Forsmag paa, hvad det vil sige at være mellem fremmede paa Arbejdspladsen; for de danske Sange, Præstens kedelige Foredrag, og de paafølgende Lege fremkaldte en Stemning hos mig, som jeg senere paa Aftenen fandt mig beføjet til at fortælle Pastoren, havde bevirket, at jeg for første Gang i mit Liv forstod, hvad det vilde sige at være Dansk og have et Fædreland. Min Bekendelse blev ikke modtaget med den Anerkendelse, som jeg havde ventet; for han sagde noget om, at det var en daarlig Dansker, som maatte til Amerika for at finde ud af det. Maaske var der en hel Del Sandhed deri, men jeg havde allerede den-

gang en Anelse om, at hvis det var Tilfældet, var der mange daarlige Danske i Amerika. Min senere Virken i danske Foreninger har bekræftet min oprindelige Anskuelse, at det langt overvejende Flertal af Emigranterne finder deres Nationalfølelse den første Gang, de er Gæst i en dansk-amerikansk Forening.

Et lille Træk fra de første Maaneders Ophold i Lansingburgh staar stadig i min Erindring og skal nævnes her, fordi det viser, hvorledes denne Nationalfølelse gennemsyrrer Udvandrerens Livssyn, og hvorledes den praktiseres.

Der var en dansk Familie, som kom til Lansingburgh, Mand, Hustru og en Del Børn. Paa en eller anden Maade havde de tabt alle deres Ejendele ved Ankomsten til New York, og selv om det vist ikke var meget, var det dog alt, hvad de havde. De stod en silde Aften aldeles blottede i Christiansens Hjem, hvortil strandede Eksisterer droges som mod en Magnet. Christiansen gik straks ud og lejede et Værelse til dem, for der var alligevel for mange til at indkvartere i hans Hjem denne Gang, og saa tog han sin egen og sin Hustrus Seng samt Sengklæder, hvor de kunde undværes, og bar det hele over til Værelset. Han selv og hans Hustru sov paa Gulvet. Opofrelser af denne Art var almindelige i det Christiansenske Hjem, men dette Tilfælde var det første, som jeg overværede. Som det saa ofte skete, fik Christiansen Utak til Løn. Manden spredte aldeles

grundløse Rygter om Christiansen, bygget paa den Mistro til alt og alle, som hans første Uheld havde affødt. Men Christiansen sang og fløjtede som sædvanligt, — og han vedligeholder den Dag i Dag sin Tro paa Menneskeheden.

DANSKERNES FREMMEDFORGUDELSE

Det tredie Grundindtryk, som Nykommeren modtager straks efter Ankomsten, er, at han ikke er velset mellem Amerikanerne, og det bereder ham den første store Skuffelse. Han har altid taget det for givet, at en Udlænding i et hvilket som helst Land og under alle Forhold vil blive betragtet som noget af en Helt, som Tilfældet er i Danmark, og at man under alle Omstændigheder vil beundre hans Evne til at tale et andet Sprog og lytte med Interesse til hans Rejseoplevelser. Han gør ogsaa sikker Regning paa at møde velsindet Forstaaelse af det Offer, han har bragt ved at bryde med Slægt, Venner og Fædreland for at komme herover og stille sine Kræfter og Evner til Raadighed for den amerikanske Nation. Hans Vilje til Samarbejde er som Regel saa ærlig, at det aldrig er faldet ham ind, at der kan være Tvivl om en venlig Modtagelse, selv om han vel nok er klar over, at han maa bane sin egen Vej gennem Konkurrence for at naa frem.

Grunden til denne Skuffelse kan igen ledes

tilbage til Mangel paa Oplysning om faktiske Forhold og til Fortielse i Breve til Hjemmet fra tidligere udvandrede Landsmænd. For det er et af de Emner, som den udvandrede af Stolthedsfølelse gemmer for sig selv, og som, oftest ubevidst, giver Næring til en indgroet Bitterhed mod det Land, der har adopteret en. Naturligvis varierer Forstaaelsen af den Uvilje, han møder, i Forhold til hans Alder, Kultur og Opfattelsesevne, og heldigvis overskygges den i de allerfleste Tilfælde af personlige Venskabsforhold med enkelte Amerikanere og de økonomiske og materielle Fordele, som bliver ham til Del.

Hvad der bidrager mere end noget til Uddybning af Misforstaaelser paa dette Omraade for Danskerens Vedkommende, er den Fremmedforhudelse, som Hjemmedanskeren praktiserer. Jeg havde Lejlighed til at betragte den paa nært Hold det sidste Aar, jeg var i Danmark, og jeg deltog i den saa godt som nogen. Det var paa et Pensionat i Odense, hvor en Flok tyske Arbejdere var indkvarteret, medens de var engageret i et eller andet større Byggeforetagende. Selve det Faktum, at et stort Byggeforetagende eller Industri anlæg skulde udføres af en anden Nation, kan jeg paa dette Tidspunkt vanskelig forstaa Nødvendigheden af, men den Gang skænkede jeg det vel ikke en Tanke. Hvis jeg i det hele taget havde tænkt over Sagen, var Resultatet nok blevet, at jeg sammen med mine gode Landsmænd havde

anset det for et yderligere Bevis paa Udlandets uangribelige Førerstilling.

Disse tyske Haandværkere blev forgudede af os alle. De slog Tonen an og lagde Beslag paa alt, hvad Huset formaaede. De blev bogstavelig talt sat til Højboards, medens vi Seminarister, Kontorfolk, Haandværkere, militære og Handelsmedhjælpere beskedent bænkedes os ved den nederste Bordende, hvor vi i andægtig og beundrende Afstand indsugede, hvad vi kunde opfatte af deres Sprog. Nogle enkelte Seminarister og et Par Haandværkere, som var i Stand til at gøre sig forstaaelige paa Tysk, gav deres Besyv i Laget, men Resten af os hviskede skamfuldt sammen paa Dansk, naar det kunde gøres uden at forstyrre den anden Konversation.

Forholdet var ikke forandret, da jeg i 1912 besøgte Danmark. Overalt blev jeg modtaget med den samme Forgudelse, som i 1903 var bleven Tyskerne til Del. Mange Gange blev jeg spurgt, om man ikke hellere skulde tale Engelsk, for det maatte jo være anstrengende for mig, som havde været borte i saa mange Aar, at tale Dansk. Jeg skammede mig baade paa mine Landsmænds og egne Vegne. For de førstes Vedkommende, fordi de igen viste deres Mangel paa national Selvbevidsthed, og for mit eget Vedkommende, fordi jeg var sikker paa, at Henstilleren i flere Tilfælde talte bedre Engelsk end jeg, hvad jeg dog ikke fandt mig beføjet til at oplyse ham om.

Denne danske Nationalsvaghed, at se op til alt, der er fremmed, fordi det er fremmed, har sat dybe Rødder i hele vort Folkeliv, og den findes overalt og i alle Kredse, maaske med Undtagelse af visse Embeds- og Højskolekredse. Den er derfor ogsaa en af de væsentligste Grunde til, at Indvandrerens overvældes af den første Skuffelse, der bliver ham beredt; for Amerikaneren, og særlig den Klasse, som Udvandrerens først kommer i Berøring med i Fabrikker og paa Arbejdspladser, besidder lige saa forstøkket en Bevidsthed om Amerikas guddommelige Overhøjhed over Verdens Nationer, som Danskeren er befæstet i sin Undervurdering af Fædrelandets Berettigelse som Nation.

INDVANDREREN OG DEN INDFØDTE

Grundene til, at Indvandrerens ikke møder den Velvilje hos den indfødte Amerikaner, som han har gjort Regning paa, er mange og indviklede. De danner et Led i Amerikas Historie, som det vilde være ugørligt at tage op til indgaaende Behandling i Betragtninger af denne Art, men da de har saa afgørende Betydning for Indvandrerens, maa de nævnes i al Almindelighed.

Som bekendt er den amerikanske Nation sammensat af mange Racer og Nationaliteter, som i tidligere Generationer er bleven blandet, eller som

det saa ofte kaldes: smeltet sammen i en mere eller mindre sammenhængende Masse. Selv om en Nation er opstaaet paa saa forholdsvis kort Tid, og under saa uregelmæssige Former som den amerikanske, er det kun rimeligt, at visse sociale, politiske, moralske og religiøse Opfattelser præger Nationen. At disse Opfattelser er forskellige fra dem, som Indvandrerer bringer med sig fra en gammel, grundfæstet Nation som den danske, hovedsagelig opbygget af een Race, siger sig selv, og naar man forsøger at drage Sammenligninger, ligger der naturligvis et Hus.

Amerikaneren har haft nok at gøre med at sammensmelte tidligere Generationer af Indvandrere til den nuværende, i mange Henseender mangelfulde, nationale Stat, og han er derfor ikke synderligt begejstret ved Tanken om det Bryderi, som forestaar, hver Gang der ankommer en Ladning Indvandrere. Det kan man jo heller ikke fortænke ham i. Det er selvsagt, at en Indvandrer, som i den modnere Alder kommer fra et gammelt Kulturland som Danmark, vil besidde et Fund af Idéer og Erfaring, som burde komme en yngre Nation som den amerikanske tilgode, men, som sagt, Amerikaneren har Hænderne fulde med at holde sammen paa visse standardiserede Idéer, som er gaaet i Arv fra tidligere Generationer, og som han selv forsøger saa godt som muligt at holde i jævn Kurs. Derfor irriterer det ham at drøfte et nyt Sæt Anskuelser med hver Nations Indvandrere, som for

det første mangler Grundfæste herovre, og for det andet ikke engang kan overføre dem til sine egne Børn og Børnebørn, der ufravigelig optager Amerikas nationale Idéer og ringegagter Fædre-nes.

En anden Grund til Uviljen mod Emigranten er af økonomisk Oprindelse. Indvandrerer er ingen Turist, som kommer herover for at bruge Penge og beundre Land og Folk. Han er en konkurrence-dygtig Arbejder, som oftest staar paa bar Bund og er villig til at betale sine Lærepenge. Derfor er han eftertragtet af de større Industrier, som i ham finder en villig og billig Arbejds-kraft, som ofte kan benyttes som en Modvægt mod den indfødte Amerikaners Uvillighed til at udføre det grove og haarde Arbejde. Men han er en Konkurrent paa dette Omraade, og det er kun menneskeligt, at hans Arbejdsfæller modtager ham med blandede Følelser.

Nationalfølelse er baseret paa Stemninger og Følelser i langt større Udstrækning end paa Kendsgerninger. Og den amerikanske Nation har været travlt beskæftiget med at indpode den opvoksende Ungdom i mange Generationer en Bevidsthed om de Goder, som De forenede Stater byder sine Borgere sammenlignet med, hvad der bliver andre Nationer til Del. Naar hertil kommer, at man med egne Øjne ser Strømme af Emigranter fra al Verdens Lande komme hertil, er det forstaaeligt, at den indfødte Amerikaner i Tidernes

Løb har erhvervet en Nationalfølelse, som i Tankerne ukritisk samler Alverdens Goder under Stjernebanneret og ofte med Intolerance nægter at beskæftige sig med andres Anskuelser og Idéer. Hans Nationalfølelse udtrykkes i saa almindelig en Vending som denne: »Amerika er god nok for mig«, og til Indvandrerens hedder det: »Hvis du ikke synes om os, kan du jo rejse tilbage igen.« En Nationalfølelse, der er bygget paa saa afgørende Synspunkter og Stemninger, kan vanskelig forstaas af en dansk Indvandrer, og den bidrager i høj Grad til, at han tager Afstand og sætter sig i Forsvarsstilling. Hans eneste Vaaben er Sammenligninger med de Forhold, han har forladt, og de antager nu ganske andre lyse Former end den Gang, han var dem underkastet. Paa hvilken som helst Sammenligning han forsøger, møder han Amerikanerens stadige og afgørende Svar: »Hvorfor blev du saa ikke hjemme?« Og medens Indvandrerens sikkert ogsaa ofte tænker det samme, bliver han ham dog Svar skyldig.

Paa Fabrikker og Arbejdspladser, hvor Indvandrerens først finder Indpas, finder Modviljen mod ham ofte Udtryk i mere haandgribelige Former. Den Klasse Amerikanere, som trods medfødte Fordele ikke er naaet videre end til Konkurrence paa ufaglige Omraader, er naturligvis ikke i Besiddelse af Overklassens Intelligens, og dens Nationalfølelse er derfor ret begrænset. Den kan maaske nærmere kaldes Nationalstolthed, fordi den er fuld-

stændig baseret paa nedarvede Idéer, som udelukker al Analyse.

Her er det altsaa, at Invandreren modtager sine første Indtryk af Amerikaneren og hans Uvilje mod fremmede. Han finder ud af, at selve Navnet Udlænding oftest benyttes som et Skældsord som betegnende et Individ af lavere Intelligens. Hans Sprog bliver karrikeret, og han bliver gjort til Skive for mange Vittigheder. Øgenavne med hans Hjemstavn som Oprindelse hæftes paa ham, og alt, hvad han nu opdager er ham helligt, Fædreland, Hjem og Tankeliv, staar hans Arbejdskammerater fuldstændig uforstaaende overfor. Deres eneste Bemærkninger paa det Omraade har til Formaal at formaa ham til at give Udtryk for den Lykke, der er vederfaaret ham ved at faa Lov til at opholde sig i »Vorherres eget Land«, den gængse Benævnelse paa De forenede Stater.

Disse Bemærkninger staar i Fare for at blive misforstaaet som et Angreb paa alle Amerikaneres Nationalfølelse og forudsætter en kritikløs Karakter paa alle Omraader hos Amerikaneren selv. Det er ikke min Hensigt i disse Betragtninger, skrevet for et andet Folk, at udøve Kritik mod det Land, hvor jeg nu hører hjemme, selv om Kritik kan være paa sin Plads, og det er min Opfattelse, at Amerikaneren paa andre Omraader er saa tolerante som nogen. Min Kritik er rettet mod den store Skare af mine Landsmænd, som kommer herover aldeles blottede for Forstaaelse af,

hvordan de virkelige Forhold er, og saa snart de opdager, at det ikke alt sammen er Roser, indtager en kritiserende Holdning.

Det amerikanske Samfund fordrer nødvendigvis, at den uensartede Masse, som kommer hertil, skal støbes i visse ensartede Former for at udgøre et holdbart Hele, og Formen bestemmes af Flertallet. Flertallet er de indfødte Amerikanere, og de har som tidligere nævnt paa dette Tidspunkt skabt sig visse Synspunkter med Hensyn til, hvorledes man i Hovedlinierne skal leve, tænke, tro og tale. Man kan drøfte, hvorvidt disse Synspunkter er de rette, men man kan ikke nægte, at de eksisterer, eller at de hævdes af den langt overvejende Del af Befolkningen, indfødte saavel som indvandrede, som Grundsynspunkter for den amerikanske Nations Udvikling. Derfor forlanger Samfundet, at Indvandrerer lægger medbragte Idéer, hvilende paa national Følelse og Kultur, til Side, og at han tilegner sig Landets Idéer, Sprog og Levemaade.

For en Dansker, hvis hele tidligere Tilværelse er grundfæstet i Bevidstheden, kan dette synes at være haarde Vilkaar. Det er ogsaa sjældent, at han trods sin bedste Vilje kan opgive alt, hvad der forlanges. Han har dog Ord for at være en af de ikke-engelsktalende Nationer, som hurtigst lærer og benytter Sproget og i den videst mulige Betydning bliver til eet med de indfødte Amerikanere. Nogle Nationer, som de sydeuropæiske,

lærer, sjældent Sproget, antager sjældent amerikanske Skikke, og den Frygt for eller Modvilje mod Indvandrere, som i de senere Aar har udviklet sig herovre, og som resulterede i Indvandrerreguleringen, var rettet mod dem og ikke mod Indvandrerne fra de nordeuropæiske Lande.

Med disse Bemærkninger om Nødvendigheden af nogenlunde ensartet Kurs i Nationens Udvikling, som kræver, at de fremmedfødte smelter sammen med Amerikanerne og opgiver nationale Følelser og medbragte Idéer, som vanskeligt kan passes ind i Nationens Formaal paa det nuværende Tidspunkt, er ikke ment, at Indvandrerer ikke maa have Lov til at nære og fremsætte individuelle Synspunkter eller bidrage med disse i fuldeste Maal til Nationens Udvikling. Amerikaneren er altid villig til at diskutere en Sag og drage Fordel af andres Synspunkter, men han har altsaa ikke Tid eller Taalmodighed til at lytte til Emner, som er grundet paa nationale Særegenheder hos den indvandrede. Moralen af disse maaske for udførlige og dog yderst mangelfulde Betragtninger, er, at Indvandrerer for sin egen Skyld bør stikke Fingeren i Jorden og gøre sig klart, hvor han er, og derefter, saa godt han kan, synge med de Fugle, han er iblandt.

Jeg vil ogsaa nødig have, at Læseren skal danne sig den Forestilling, at den indfødte Amerikaner er vanskelig at omgaas paa Grund af de nævnte nationale Synspunkter. Saa vidt de individuelle

Medlemmer af Samfundet angaar, er de ikke meget forskellige fra andre Mennesker, og Danskerne finder sig — efter et vist Tidsrum med Brydnin-ger — oftest bedre til Rette med dem som Arbejdskammerater, end Tilfældet vilde have været mellem deres egne Landsmænd i Danmark. For mit eget Vedkommende har jeg i mange Aar været saa heldig i min Revisionsvirksomhed at arbejde sammen med en Skare intelligente, interessante Medarbejdere, som har været mig langt bedre Kammerater, end jeg kunde have haabet at være sammen med i lignende Virksomhed i Danmark. Nogle af dem er mine bedste Venner. Min Hustru er ogsaa Amerikanerinde af gammel amerikansk Slægt, og vort lykkelige Samliv burde i det mindste antyde min personlige Opfattelse af Amerikaneren som Kammerat og Livsledsager.

ARBEJDSFORHOLD OG FREMTIDSUDSIGTER

Paa Børstefabrikken, hvor jeg kom til at arbejde Mandagen efter min Ankomst til Lansingburgh om Lørdagen, var der ansat vel et halvt Hundrede Danske og et Hundrede Arbejdere af amerikansk eller anden Nationalitet. Mange af de danske Arbejdere var af anden Generation, og de kunde, som Christiansens Børn, forstaa noget Dansk og i Nødstilfælde ogsaa tale Sproget; derfor følte jeg mig ikke saa fremmed, som jeg vilde have gjort, om jeg var blevet beskæftiget paa en

Fabrik mellem udelukkende fremmede. Desuden havde jeg Christiansen i Nærheden; han var beskæftiget ved samme Arbejde, som jeg blev sat til, nemlig med en tilskærpet Fil at afskære eller afskrælle en Skorpe af Limstof, som i den særlige Fabrikationsproces satte sig paa Børsteblokken mellem Haarene og Kanten af Træet. Christiansen var iført Arbejdsbluse, Forklæde og en Lærredskasket, som reklamerede for et eller andet Flormel; Blyanten, som var en Nødvendighedsartikel i vort Arbejde, havde han stukket i sit tætte, krusede Fuldkæg. Den Dag, saavel som alle paafølgende Dage, sang og fløjtede han fra Morgen til Aften, naar han ikke underholdt os med Historier eller Oplevelser. Der var vel en seks-otte danske Arbejdere i vor Gruppe, Resten af dem var Amerikanere.

Selve Arbejdet var let og ikke vanskeligt at lære. Hvad der tog lidt Glans af Tilværelsen til at begynde med, var den Omstændighed, at jeg ved stadig at lade Pegefingeren løbe langs med Børsternes Rand ikke kunde undgaa at skrabe Huden af, og det samme var Tilfældet med Lange- og Lillefingeren, som hovedsageligt holdt Filen. I Løbet af en Ugestid var det dog overstaet; det vil sige, man tænkte ikke paa det mere. En anden Ubehagelighed var, at en halv Snes halvvoxsne Dreng, de fleste af dansk Afstamning, var beskæftiget bag os med andet Arbejde, som de dog fandt Lejlighed til at indstille, medens de nu

og da kastede os smaa Stykker Limstof i Nakken. Naturligvis viste de særlig Interesse for den, der lige var kommen derover, og jeg fandt hurtigt ud af, at deres iøvrigt indskrænkede danske Ordforraad dog indeholdt de mest nødvendige Kraftudtryk. Forøvrigt skammede de sig som Hunde, naar de i blidere Stemninger henvendte et Ord paa Dansk til den nyankomne, for Dansk er nu engang ikke anset for at være fint nok for den »100 pCt.s Amerikaner«, der i anden Generation er af dansk Afstamning.

Disse Smaating opvejedes dog langt af Tilfredsstillelsen ved at have fundet Arbejdet saa let og ved til Stadighed at føre Regnskab over, hvad Fortjenesten beløb sig til for Dagen og Ugen. For hvert Hundrede Børster blev der krediteret os 1½ Cent, men saa maatte vi ogsaa omhyggeligt afpudse Kanterne med Sandpapir, rense Børsterne for løse Haar over en Kartemaskine og stable dem op. Den første Uge beløb Betalingen sig til fire Dollars, hvilket netop var, hvad jeg skulde betale Christiansens for Kost, Logi og Vask. Hvordan Fru Christiansen kunde klare sig med den Betaling, har jeg aldrig været i Stand til at regne ud, men det var nu den gængse Pris paa den Tid, og paa en eller anden Maade fik hun det til at slaa til, tiltrods for, at hendes Bord altid var velforsynet og Værelset rent og nydeligt. Og saa havde hun endda Samvittighedskvaler, for-

di hun ikke kunde vaske vore stive Flipper til Søndagsbrug.

Den første Ugeløn var derfor ganske god til at begynde med. Den næste Uge tjente jeg ca. 6 Dollars, og derefter var Fortjenesten gærne 7—8 Dollars og i enkelte gode Uger 10 Dollars. De andre Landsmænd, som arbejdede paa Fabrikken, havde lignende Fortjeneste; nogle af dem, som en Postelev fra Vejle, drev Ugelønningen op til 13—15 Dollars ved enkelte Lejligheder, men han var ogsaa en Slider og havde været saa heldig at faa fat i en af de mest eftertragtede Bestillinger. Formanden i vor Afdeling fik 12 Dollars om Ugen og Fabriksformanden, som var dansk, tjente 90 Dollars om Maaneden. Ham saa man naturligvis op til som en Matador.

Det er nu 25 Aar siden, og disse Beløb har ikke større Interesse for Folk, der rejser derover nu om Stunder. For den samme Slags Arbejde betales vel nu omkring ved 20 Dollars om Ugen, og man faar for dette Beløb nogenlunde de samme Livsfornødenheder som dengang, undtagen at Arbejderen paa en eller anden Maade som Regel faar Raad til en Ford i Købet.

Naturligvis gaar den nyankomne ikke og grubler over Skuffelser som de tidligere omtalte. Den Ungdom, som har været i Stand til at bryde en Hjemstavns Baand for at drage ud til det Fremmede, har som Regel ogsaa Ballast nok til at klare et enkelt Skær. Naar den nyankomne faar Ar-

bejde med nogenlunde tilfredsstillende Betaling, opvejer den øjeblikkelige Sejr over økonomisk Usikkerhed mangt og meget — og saa er Mulighederne jo tilmed næsten ubegrænsede. Det eneste Skaar i Herligheden er, at man ikke kan blive Præsident for De forenede Stater, men der er da heldigvis mange andre gode Stillinger i Toppen.

Paa dette Tidspunkt antager Korrespondancen med Hjemmet den mest ubundne Fantasistil. Brevene handler ganske vist om ens egne Affærer, men som en ganske underordnet Ting. Det drejer sig mest om Fremtidsudsigterne, naar saadan eller saadan en Stilling bliver ledig, og om de vidunderlige Karrierer, som Landsmænd har gjort her eller i omliggende Byer, altsammen grundet paa andres Fortællinger og et lejlighedsvist Skimt af Hovedpersonen. Ganske vist bliver man ikke saa imponeret af disse Landsmænds ydre Omgivelser, som man havde gjort Regning paa, for det kan jo godt være, at for Eksempel den bundrige Købmand, man har hørt om, gaar omkring i sin ganske tarvelige Spækhøkerbutik og selv ekspederer sine Kunder eller at Fabriksherrens ydre Omgivelser mere ligner et Skur end en Fabrik.

Disse første Breve, hvori Nuet kun spiller en Rolle som det første Trin paa Mulighedernes Stige, tegner Omgivelser og Personer i rosenrøde Farver. De er dikteret af Haabet og Troen paa, at alt, hvad man har hørt om Vidunderlandet, er virkeligt, at alt, hvad man ikke kan se med egne Øjne,

selvsagt maa ligge skjult bag Byens stolte Paladser og Skyskrabere, og at disse maa indeholde al den Kultur, Poesi og Romantik, hvorimod enhver Dansker higer, og som han engang selv venter at faa i Eje. Man forsøger at overbyde Beskrivelserne af tidligere udvandrede af to Grunde; først fordi man vil vise, at Chancerne for en selv er lige saa gode, som de var for det store Forbillede — og lidt til, og dernæst fordi man med nænsom Haand vil lulle den Ængstelse for Udfaldet til Ro, som altid er tilstede hos dem, der blev tilbage.

Hvis disse Breve ikke blev taget for mere end de er værd, vilde der ingen Skade ske; men desværre bliver de taget altfor alvorligt. Den nyankomne véd paa dette Tidspunkt absolut intet om Forholdene eller Mulighederne, som er værd at berette, og det værste af det hele er, at han ved at tage Standpunkt til Mulighederne straks fra Begyndelsen paa en Maade binder sig selv til at følge i et eller andet Forbilledes Fodspor, hvilket ikke altid er saa let.

Naar han senere møder Vanskelighederne, nødvendiggør det en Forklaring paa, hvorfor han ikke naar Maalet, og af Stolthedsfølelse bliver den sjældent givet. Det er i Hovedsagen Forklaringen af Grunden til, at saa mange Udvandrere indskrænker deres Brevskrivning til Hjemmet efter de første Aar, og et ganske antageligt Procentantal indstiller den fuldstændig. Der er selvfølgelig ogsaa

andre Grunde, hvoraf den vigtigste er den, at de fælles Interesser med Aarene bliver færre og færre. Men Resultatet bliver, at Beretningerne om det forjættede Land vedbliver at være ensidige og ofte meningsløse, grundet paa Brevskriverens overvejende lyse Stemninger eller Mangel paa Erfaring eller begge Dele paa det Tidspunkt, hvor Brevskrivning til Hjemmet flourer.

De første Breve burde gemmes hen af de paa-rørende som en Helligdom, fordi de gerne indeholder Udtryk for de bedste Stemninger og Følelser hos den udvandrede mod hans nærmeste og Hjemmet, han har forladt. Men det burde ved en eller anden Straffeparagraf forhindres, at de bliver sat i Cirkulation.

De første Aar herovre bereder Indvandrerens de største Brydninger, og det er dem, mit Emne særlig tager Sigte paa. Naar Tilværelsen tager mere haandgribelige Former og Glansen gaar af det uægte, spredes vi for alle Vinde, finder vore Veje ind i saa mange forskellige Livsforhold, at det vilde være ugørligt at regne med Indvandrerne som et Hele. Der vil for mange af os altid være nationale Sammenknytningspunkter i de danske Foreninger, Kirker og Familieliv, og jeg skal derfor ogsaa senere omtale disse flygtigt; men det, som præger den nyankomne, er da udvisket, og det dansk-amerikanske Fysiognomi har taget dets Plads.

HAANDVÆRKEREN, LANDARBEJDEREN OG DEM MED DEN HVIDE FLIP

De Forhold, hvorunder disse Brydninger foregaar, og under hvilke vi finder vore Pladser i Samfundet, er naturligvis saa forskellige, at jeg staar i Fare for at blive misforstaaet, naar jeg forsøger paa at klassificere dem. Jeg tror, at man kan inddele Indvandrerne i tre typiske Afdelinger med Hensyn til deres første Tid herovre, nemlig: Haandværkeren, Landarbejderen og dem med den hvide Flip. Tjenestepigernes Kaar kender jeg for lidt til, til at jeg kan indbefatte dem som Klasse.

Haandværkeren er den heldigst stillede blandt de nyankomne. Han bringer en Uddannelse med sig paa det faglige Omraade, som hurtigt og uden store Sprogvanskeligheder kan bringes til Anvendelse. Derfor finder han sig tilrette i forholdsvis kort Tid. Hans Ugeløn er tilstrækkelig til, at han kan spare Penge fra Begyndelsen og dette afføder økonomisk Sikkerhed, som med Tiden vinder Hævd som Tilfredshed med Land og Folk. Og hvorfor ikke? Desuden skaber han hurtigt Respekt mellem sine Kammerater paa Grund af sin grundige Uddannelse og ubestridelige Duelighed, og med den hæderlige Driftighed, som præger Størstedelen af danske indvandrede Haandværkere, naar de som Regel en Stilling i Samfundet, som er værd at have.

Den Klasse Indvandrere har kun Lovord for Amerika, og Minderne om Danmark antager for dem til Tider noget skyggede Former. De mest foretagsomme blandt dem finder ofte selvstændig Virksomhed, som de driver med Omhu og med det Resultat, at de bliver velstillede og ofte velstaaende. Jeg har ogsaa kendt flere Haandværkere, som vedbliver at arbejde for andre, men som ved Ihærdighed og Sparsommelighed har opnaaet at blive formuende, i hvert Fald efter dansk Maalestok. Jeg kender saaledes en Maler, som sikkert nu, efter tyve Aars Forløb ved at arbejde for andre samt lidt forsigtig Spekulation, har lagt 30,000 Dollars tilside — og Vindingerne ved Spekulation er i dette Tilfælde af ganske underordnet Betydning.

Naturligvis er en saa antagelig Formue ikke sparet sammen af en almindelig Haandværker i det Tidsrum uden Opofrelser paa mange Omraader. Jeg husker saaledes, at han og hans Skolekammerat, som kom herover samtidig, straks fra Begyndelsen gav Afkald paa al Selskabelighed og alle de Goder, som vi andre allerede paa det Tidspunkt havde fundet nødvendige for at gøre Tilværelsen tilpas behagelig. Begge to var udlærte i deres Fag som Maler og Tømrer i Danmark, og de fandt hurtigt Arbejde, den ene for 20 Dollars og den anden for 25 Dollars om Ugen, og da de viste sig at være dygtige og villige, havde de som

Regel Arbejde ogsaa Vinteren igennem, naar mange andre var ledige.

Deres Sparesystem var, i hvert Fald i Begyndelsen, grundig og — for os andre — uforstaaeligt. Det bestod i ufravigeligt at sætte henholdsvis 15 og 20 Dollars i Banken hver Lørdag Aften, medens de tiloversblevne fem Dollars paa en eller anden Maade slog til til deres Livsfornødenheder, som for den Sags Skyld godt kunde faas for den Sum paa det Tidspunkt. Men der var jo heller ikke noget tilovers til at slaa om sig med. Aftenene tilbragte de med Læsning eller Tegning, og de holdt sig trods mange Fristelser fra al Deltaelse i vore Selskabeligheder.

Tømreren, som nærede stærke socialistiske Tendenser, traf jeg igen i Chicago i 1914, hvor han endnu arbejdede som Svend. Han havde ubetinget Anlæg for at paatage sig selvstændigt Arbejde, men hans socialistiske Synspunkter afholdt ham i nogen Grad og hans Forsigtighed i Pengesager vistnok i større Udstrækning fra at give sig af dermed. I 1922 lagde han sig svært i Selen for at faa en socialistisk Borgmester valgt i Chicago ved at paatage sig nogen Agitation mellem Danskerne dér, men da Resultatet var saa fuldstændig mislykket, lagde han sine socialistiske Følelser paa Hylden og begyndte at bygge Huse. Forholdene efter Krigen var gunstige, som han godt vidste, og lidt Held havde han ogsaa. Tilmed havde han sparet ca. tolv Tusind Dollars sammen, som

gav ham den nødvendige Grundkapital. Resultatet var, at han inden Aarets Udløb havde opført næsten hundrede Huse med en Gennemsnitsfortjeneste af 500 Dollars Stykket, og i Løbet af det næste Aar havde han en Kapital paa 100,000 Dollars i Banken.

Maleren derimod vilde ikke binde an med Chancerne, og da jeg sidst saa ham, i 1923, arbejdede han stadig som Svend, men havde som sagt sin surt sammensparede Formue, et hyggeligt Hjem, og en Følelse af, at han engang i Tidens Løb vilde blive nødsaget til at opgive det Slid, som han var kommen til at holde af, for at efterkomme sin Hustrus Ønske om at rejse tilbage til Danmark. Begge disse Haandværkere er nu i deres bedste Manddomsalder, vel omkring 42 Aar gamle.

Jeg har fremdraget disse to Levnedsløb i denne Forbindelse, fordi jeg har fulgt dem med Interesse gennem Aarene og fordi de giver et Indblik i Mulighederne for, at den sparsommelige og dygtige Haandværker kan naa frem paa forskellige Maader. At disse Levnedsløb er ualmindelige, siger sig selv. Det er kun de færreste danske Indvandrere, som besidder saa udpræget Sparedrift, at de vil bringe de Ofre, som disse to Haandværkere har bragt. Men der er dog adskillige af vore Landsmænd, som sidder godt i det, selv om de maa arbejde for andre.

Landarbejderen fra et ubemidlet Hjem bliver ogsaa hurtigt tilfreds, naar han holder fast ved

Landarbejdet. Desværre har jeg ikke haft Lejlighed til paa Førstehaand at følge saadanne gennem de første Aar herovre, men Nordvestens Prærier bærer Vidne om deres Virksomhed og senere Velstand, ofte naaet gennem en Menneskealders Slid og Opofrelser, som deres Fæller paa Landet derhjemme vanskeligt vilde forstaa. Ofte er Ryggen bøjet, Hænderne knudrede, og Øjet har tabt noget af det milde vennesæle, som præger den danske Bonde. Men hvad han har tabt i den Retning, opvejes af Tilfredsstillelsen ved at have bygget op fra intet den Virksomhed og Formue, lille eller større, som saa ofte gaar i Arv til en Slægt, som ikke forstaaer eller værdsætter Indsatsen. For Hjemstavnsfølelse er naturligvis ikke udviklet i den Forstand som i et gammelt Kulturland som Danmark. Hvorledes Forholdene er for Tiden for Landarbejdere herovre, har jeg ingensomhelst Anelse om.

Disse to Arter af Indvandrere har som sagt faa Assimilations-Bryderier, sammenlignet med den tredie, dem med den hvide Flip. Trængselsaarene er forholdsviis faa, og selv om der som altid er aandelige Brydninger, som gør sig gældende, modsvares disse af de materielle Goder, som bliver dem til Del. For deres Vedkommende er Indlemmelsen i det amerikanske Samfund et Trin opad, hvorimod Kontorister, Studenter og Handelsfolk maa være forberedte paa at gaa den modsatte Vej i Begyndelsen.

Brevene fra Haandværkeren og Landmanden, som har haft nogenlunde Held med sig herovre, vedligeholder Begejstringen for det Land, der har givet dem Plads, og de danner et vigtigt Led i den Bro over Atlanten, over hvilken den fortsatte Indvandring fører. Disse Indvandrere danner ogsaa den Klasse, som Amerikaneren med Velvilje kalder gode indvandrede Borgere.

Den tredie Klasse, Kontoristen, Studenten, Handelsmanden, og de mange andre uden noget virkeligt Fag, som man træffer paa herovre, har som Regel mere at opgive paa Kulturens Omraader end de to andre Klasser, selv om det ofte kun er i deres egen Indbildning, og derfor har de selv sagt flere Vanskeligheder ved at finde sig til Rette. Desuden duer de til at begynde med sjældent til noget som helst andet end let Fabriksarbejde eller lign., og Lønningerne for dette Arbejde er smaa og giver dem ikke Lejlighed til at brillere over andre Indvandrere, som de jo gerne vilde. Det er den Klasse, som jeg selv hørte til, disse Betragtninger særlig er beregnet paa at bringe til Eftertanke, før de forlader de hjemlige Kødgryder, og mine egne Oplevelser i de første Aar herovre kan derfor være af nogen Interesse. Ganske vist har jeg personlig aldrig følt Skuffelserne i den Grad som mange eller ønsket mig tilbage til Danmark under samme Forhold, som da jeg forlod Hjemmet. Min hele Tilværelse har været en Kæde af jævn Tilfredshed med Land og Folk i Al-

mindelighed og med min egen Jagt efter Mulighederne og Erobringen af nogle af dem i Særdeleshed. Ikke desto mindre har jeg gennemgaaet de samme Brydninger som andre af min Klasse, og til Tider jamret over den Mangel paa Forstaaelse af Indvandrerens og europæisk Kultur hos Amerikaneren, som mange af mine Lidelsesfæller gør det til deres Livsopgave at kritisere.

VIDERE VESTPAA

Det var jo Meningen, at jeg skulde til Spokane, Washington, (en Rejse paa ca. 3000 engelske Mil, eller samme Afstand som fra Europa til Amerika) naar jeg havde faaet den nødvendige Kapital skaffet tilveje. I Spokane boede min Morbroder, den store Bygmester, og min yngre Broder, som jeg tidligere har omtalt, var for et Aarstid siden havnet hos ham efter at have opgivet Sømandslivet paa Stillehavet.

Det kan maaske være paa sin Plads her at nævne, at jeg endnu aldrig er naaet saa vidt, at jeg er kommen til Spokane. Derimod havde vi Fornøjelsen for et Par Aarstid siden at have min Morbroder paa Besøg her i Los Angeles. Han er nu en Mand paa vel 65 Aar, og selv om det var vanskeligt gennem hans Beretninger til Hjemmet for

30—40 Aar siden at danne sig nogen virkelig Forestilling om, hvorledes han tilvejebragte de store Formuer, som han altid satte overstyr, saa kan jeg nu bedre forstaa, at det har været lige saa let for ham at samle som at sætte til. Han er endnu fuld af nye Idéer paa Byggeomraadet, og som altid villig til at sætte alt ind paa deres Gennemførelse. Den første Morgen, han var hos os i Los Angeles, anvendte han til at afskridte nogle af de her saa almindelige Villaer, bygget i spansk Stil, og udregne til det sidste Hundred Dollars, hvad det vilde koste at opføre dem. Jeg har senere erfaret, at hans Beregninger var nøjagtige, og at de Forbedringer, han paa staaende Fod udkastede, vel egnede til Eftertanke, til Trods for, at denne Bygningsstil var ham aldeles ukendt. Han har da ogsaa udført nogle af de største Bygningskomplekser i Staten Washington og har fra Tid til anden været i Besiddelse af antagelige Formuer, som han endnu den Dag i Dag sætter til i Spekulationer af mange forskellige Arter. I de sidste Par Aar er han igen kommen ovenpaa og er nu en ganske velstaaende Mand.

Men tilbage til mit første Aar i Lansingburgh i Staten New York og min Higen mod det store Vesten! Arbejdet paa Børstefabrikken skaffede mig tilstrækkeligt Udbytte, saa jeg kunde leve og tage Del i de Adspredelser, som det danske Forningliv bød paa. Lansingburgh havde dengang som nu en antagelig dansk Koloni med flere dan-

ske Foreninger, og der var til Stadighed Fester og Sammenkomster, som gav os Anledning til at være sammen med Landsmænd og drøfte fælles Anliggender. Desuden var Christiansens Hjem naturligvis Samlingsstedet for en Skare Unge, som kom der til Stadighed. Det var sjældent, at der ikke var tyve til Bords Søndag Aften, og der var vel ingen af os, som nogensinde skænkede Ulejligheden og Bekostningen en Tanke — mindst Christiansen og Hustru. Maanederne gik i behageligt materielt og aandeligt Velvære, og da Foraaret kom, var det næsten som en Overraskelse.

I Løbet af Vinteren havde Posteleven og jeg gaaet i Aftenskole i den derværende Kristelige Forening for Unge Mænd for at faa vore Sprogkundskaber stivet af. For selv om vi hørte Engelsk paa Fabrikken og ogsaa kunde benytte nogle af de mest almindelige Talemaader vedrørende vort Arbejde, blev al anden Samtale naturligvis næsten udelukkende ført paa dansk. Jeg skal komme tilbage til Sprogvanskelighederne senere, selv om det kunde være fristende paa dette Tidspunkt at behandle dem fra mit eget Standpunkt som nyankommen, men Emnet er saa vigtigt, at det fortjener et særligt Afsnit.

Selv om jeg altsaa havde forholdsvis gode Indtægter og nød Tilværelsen i den Udstrækning, som Midlerne tillod, blev der ikke noget af den paa-tænkte Bankkonto. I Marts Maaned havde jeg samlet den antagelige Kapital af sytten Dollars,

og da jeg ikke saa store Muligheder for at forøge den i synderlig Grad i Lansingburgh, besluttede jeg, som en Mand af Handling i Mulighedernes store Land, at lade staa til og se, hvad der vilde ske. En Lørdag Aften, efter at Ugens Fortjeneste var bleven udbetalt, hjalp Posteleven mig min nylig erhvervede amerikanske Kuffert paa Banegaarden, og med en Billet i Lommen, som jeg havde sjakret mig til hos en Jøde for 3,50 Dollars, satte jeg Kursen vestpaa, foreløbig til Buffalo, New York. I Buffalo gik jeg ombord paa en Damper, som bragte mig til Detroit, Michigan, — det var nemlig billigere end Rejsen paa Jernbanen.

Nu stod jeg altsaa for første Gang paa egne Ben i det store Mulighedernes Land, for Aaret, der var gaaet, var jo nærmest et Ophold i et lille Stykke Danmark, hvor jeg under Christiansens vejledende Haand havde indrettet mig, som jeg vilde have gjort i en By i Danmark. Jeg havde stiftet Bekendtskaber med mange af mine Landsmænd og Venskaber med nogle faa, men jeg vidste, at i Nødstilfælde var Christiansens Hjem mit og hans Midler mine, og derfor havde jeg aldrig nogensinde følt, at jeg stod alene i et fremmed Land. Men ved Ankomsten til Detroit hin For-aarsmorgen var det anderledes.

Ikke alene stod jeg uden Rygstød i en vildfremmed By, uden at kende et eneste Menneske, men jeg var paa den anden Side for første Gang

i mit Liv aldeles ubundet af personlige Forhold og Omstændigheder. Jeg var fri. Christiansen plejede at sige, at Amerika var Frihedens Land; man havde Lov til at gaa barfodet, hvis man ikke havde Strømper eller Sko, og der var noget af denne Følelse, som besjælede mig.

Denne Følelse af Frihed gav sig Udslag i Betragtninger over, hvad jeg nu skulde beslutte at foretage mig til Landets og eget Bedste. For selv om jeg var formuende, var jeg dog klar over, at det vilde være nødvendigt at tilbringe nogle Uger i Detroit ved et eller andet indbringende Erhverv for at skaffe yderligere Midler til Veje til Rejsepenge. Og saa vilde jeg ogsaa gerne se lidt paa selve Byen. Naturligvis hastede det ikke saadan ligefrem med at søge Arbejde; det var jo Foraar, Detroit var en god Arbejdsby osv., saa Resultatet blev, at jeg besluttede mig til først at se paa Byen og tage en lille velfortjent Ferie efter Aarets Virksomhed. Jeg fandt et Værelse, fik min Kuffert bragt derop, spiste paa Restauration, hvilket var noget af en Begivenhed, da det er saa godt som første Gang, jeg havde gjort det i Amerika, og gik i Teatret om Aftenen. Kort sagt: det var en veltilbragt Dag, og jeg var fuld af Tilfredshed med Tilværelsen i Almindelighed.

De næste Par Dage drev jeg omkring paa maa og faa og saa paa de af Byens Seværdigheder, som var lettest tilgængelige. Jeg aflagde ogsaa et Besøg paa et Arbejdsanvisningskontor, hvor man

straks henviste mig til et Fragtfirma, hvor der var en Plads ledig som Staldkarl. Det var ikke netop, hvad jeg ønskede eller egnede mig til, men alligevel var det da godt at vide, at der var Pladser ledige, som ligefrem stod og ventede paa at blive besat, og jeg foretog mig naturligvis ikke paa saa tidligt et Tidspunkt videre i Sagen. Man lovede at finde mig mere passende Arbejde, naar jeg engang i Tidens Løb besluttede at bæere dem med at søge Beskæftigelse, og jeg gik ud for yderligere at studere Folkelivet.

Naturligvis varede Herligheden ikke længe. En skøn Morgen, vistnok den næste, opdagede jeg til min Ovraskelse, at jeg kun havde tre Dollars tilbage, og saa fik jeg naturligvis travlt. Staldpladsen var da optaget, men Arbejdskontoret havde en anden Plads ledig som Opvarter paa et Hotel. Jeg gik derhen, men da jeg fandt, at det var Negerbetjeningen, som jeg skulde servere Maaltiderne for, blev det ikke til noget. Hvorfor jeg skulde afslaa Tilbudet af den Grund, har jeg aldrig rigtig gjort mig klart; for jeg har endnu aldrig været i Stand til at forstaa eller deltage i den Foragt for alt, hvad der vedrører Negrene, som besjæler den amerikanske Nation. Men som sagt: det blev ikke til noget med det Arbejde.

Saa begyndte den Trængselsperiode for mit Vedkommende, som Udvandrerens paa et eller andet Tidspunkt altid maa gennemgaa. For mig var den kortvarig, og de fleste vil trække paa

Skulderen og smile, naar jeg kalder den en Trængselsperiode; — jeg skulde maaske ogsaa hellere kalde den en Mundsmag af, hvad en Trængselsperiode kan være.

Arbejdskontoret havde vistnok opgivet mig; for de anviste mig ikke flere Pladser trods utallige Henvendelser. Pengene slap op og Maaltiderne samtidig. Jeg sov en tre-fire Nætter paa Logihuse for fem cents om Natten, men som Regel tilbragte jeg Halvdelen af Natten paa Gaden eller i Parken, da disse Herberger var saa fulde af Utøj, at jeg aldrig kunde sove. Jeg tror nok, jeg gik uden Mad i tre Dage, men saa fik jeg Arbejde. Det var ved Anlæggelse af Fortove i Udkanten af Byen.

Jeg stillede paa Arbejdspladsen Klokken syv, efter at have tilbagelagt den antagelige Afstand fra Byen dertil til Fods. Mit Arbejde bestod i sammen med en anden at ælte Cement, og det var jo ikke vanskeligt at lære. Vi æltede og æltede, men det forekom mig, at min Kammerat var langsom i Vendingen, og da jeg tog hveranden Skovlfuld og han hveranden, pressede jeg ham, saa godt jeg kunde. Jeg vilde vel ogsaa nok vise Formanden, at jeg var lidt mere energisk end den Samling Østrigere, jeg var sat til at arbejde sammen med, og derfor forundrede det mig ikke, at jeg efter en Times Forløb blev forfremmet. Denne Gang blev jeg sat til at »danse med Jomfruen«: tilstampe Jordbunden. Det gik ogsaa glimrende

for et Kvarterstid, men jeg mærkede alligevel, at Jomfruen var temmelig tung at haandtere, og jeg syntes ogsaa, at Formanden hjalp mig til Rette med den oftere end højst nødvendigt, men jeg tog det som Forstaaelse af mit personlige Værd i Foretagendet og som et Udslag af hans Interesse i at lære mig alt, hvad der hørte til Faget, saa hurtigt som muligt, saa han kunde overlade mig en Del af Opsynet dermed, naar Tidens Fylde kom. Dette blev yderligere bekræftet, da han satte mig til at køre Cement med en Trillebør.

Imidlertid var det højt op paa Formiddagen og tilmed en af de bekendte varme Foraarsformiddage. Jeg drak ustandseligt af Vandslangen, som benyttedes til at vande Cementen, baade for at faa Fred med min sultne Mave og som en Anledning til at slippe væk fra Trillebøren, der ogsaa var tungere, end jeg fandt naturligt. Den havde ogsaa en Tendens til at hælde ved en hvilken som helst Anledning, og engang væltede den endda, men heldigvis paa Middagsfløjten netop paa det Tidspunkt. Formanden klappede mig paa Skulderen og gav mig 75 cents for den halve Dags Arbejde og sagde, at han ikke vilde faa Brug for mig om Eftermiddagen. Det var Slutningen paa min Kariære som Cementarbejder, men de 75 cents kastede dog et nyt Lyglimt over Tilværelsen, som langt opvejede Skuffelsen ved at være vejet og fundet for let i Haandteringen af Skovl og Trillebør.

Paa det nærliggende Gadehjørne købte jeg en Ice Cream for fem cents og sneg mig derefter ad Bagvejen ind til det Værelse, jeg engang i mine Velmagtsdage havde lejet, og hvor min Kuffert endnu stod. Da Værelset ikke var beboet om Dagen, lagde jeg mig tværs over Sengen, som jeg gik og stod og vaagnede først Klokken seks, da den logerende kom fra Arbejde. Derefter spiste jeg til Aften, men gik dog ikke i Teatret.

Den næste Morgen aflagde jeg igen Besøg i min forhenværende Lejlighed og listede ud af Kufferten min gamle Vinteroverfrakke og et Fotografiapparat og gav mig til at opsøge Laanekontorer. Men der var ingen, der vilde have mine Værdigenstande; en af Jøderne gik endda saa vidt i sine nedsættende Bemærkninger om disse gammellandske Genstande, at han sagde, at han ikke vilde give mig 50 cents for det hele, selv om jeg gav ham mit gode danske Sølvur i Tilgift. Derefter kastede jeg min Overfrakke over et Plankeværk og bragte Fotografiapparatet tilbage til min Kuffert.

Christiansen havde været saa omsorgsfuld at give mig Adressen paa en Bekendt i Detroit for det Tilfælde, at jeg skulde opholde mig i Byen en Dags Tid eller saa. Da mine 75 cents var gaaet, og Manglen paa Mad igen blev irriterende, gik jeg alligevel ud for at besøge dem. Hans Hustru maa vel have haft sine egne Tanker om min Tilstand, for hun stillede trods mine Protester en Tallerken

lækkert dansk Smørrebrød for mig, og jeg satte det hele til Livs i skamfuld Bevidsthed om ikke at have udvist almindelig Dannelse ved at levne et Par Stykker. Jeg afviste dog haardnakket Fruens Tilbud om at bringe en ny Forsyning ind. Derimod maatte jeg krybe til Korset og bede om et Laan paa 50 cents, som jeg ogsaa fik, og tilmed henviste hun mig til sin Svoger, som havde en Teforretning nede i Byen, og sagde, at hun vilde tale med ham om Aftenen angaaende Chancerne for, at jeg kunde faa nogen Beskæftigelse i hans Forretning.

For at gøre en længere Historie kort: jeg fik Plads i hans Forretning den næste Dag. Han spurgte mig, om jeg kunde bygge en Hestestald for ham, og det mente jeg da nok, jeg kunde. Paa det Tidspunkt var der vistnok kun faa Hverv, jeg ikke følte mig kvalificeret til at paatage mig. Og saa byggede jeg Hestestald, eller rettere byggede om paa den gamle, saa der blev Plads til fire Heste, hvor der tidligere kun havde været tre, men om der var Plads, saa de kunde ligge ned, ved jeg ikke.

Viktor Olsen, det var Købmandens Navn (da jeg i 1922 besøgte ham igen, var han dansk Konsul i Detroit), fandt andre Beskæftigelser til mig i Forretningen. Først ryddede jeg op i Kælderen, og det trængte den ogsaa til. Derefter vaskede jeg hans Vinduer, og det var heller ikke af Vejen, og saa blev jeg sat til at veje Te af i Pakker og

lægge Havregrødsskaale indeni som Tilgift. Det var en storartet Bestilling, og saa fik jeg en Dollars om Dagen samt Frokost, som Fru Olsen sendte ned til mig hver Morgen. Jeg fortalte alt dette til Olsen og Hustru, da jeg besøgte dem i 1922; de havde ingen som helst Anelse om, hvem jeg var, eller Erindring om al den Venlighed, de udviste mod mig i 1905, saa jeg har vel ikke været den eneste grundstødte Landsmand, de har hjulpet paa ret Køl igen.

Mine Forældre og min yngste Broder havde i Korrespondance til Lansingburgh omtalt Muligheden af, at de vilde sælge Forretningen i Østrup og komme til Amerika, og forinden jeg forlod Lansingburgh fik jeg Meddelelse om, at det hele vistnok gik i Orden, i hvilket Tilfælde de vilde komme til Withee, Wisconsin, hvor saa vore Veje kunde mødes. De kom tidligere, end jeg havde ventet, og var allerede paa dette Tidspunkt i New York eller paa Rejsen gennem Øststaterne. Det var jo sløjt med Finanserne, saa jeg kunde ikke engang faa Rejsepengene til Wisconsin skrabet sammen endsige tage imod dem paa standsmæssig Vis, som det sig hør og bør en Amerikaner, der har opholdt sig i Landet i et helt Aar, og som i Beretningerne til Hjemmet havde gjort det særdeles godt herovre. Jeg gad vide, hvor mange Landsmænd der var i samme Forfatning som jeg. Jeg ved i hvert Fald, at der var een, nemlig min Broder, som samtidig saa smaat begyndte at læmpe

sig gennem de vestlige Stater fra Spokane, Washington mod Withee med noget nær den samme Kassebeholdning, som jeg havde til at begynde med, men med meget større Afstande at tilbagelægge. Han var dog helbefaren nok i amerikanske Forhold til ikke at sætte Formuen i Jernbanebillet, men rejste som blind Passager paa Fragttog hele Strækningen fra Spokane til Minneapolis, Minnesota; hans Oplevelser paa Turen er ganske anderledes haarrejsende end mine.

Enden paa det hele blev, at jeg maatte bide i det sure Æble og bede mine Forældre ved Ankomsten til Withee om at sende mig 12 Dollars i Rejsepenge, hvad de naturligvis ogsaa gjorde, og nogle Dage senere var jeg sammen med dem i Withee efter en Adskillelse paa et Aar.

Jeg erindrer ikke, at min Modgang i Detroit nogen Sinde bekymrede mig ud over lige de øjeblikkelige uvante Ubehageligheder, som bestod i ikke at kunne sætte sig til Bords paa reglementeret Klokkeslet eller gaa i Seng paa den vanlige Maade. Selve Tilværelsen var alt for eventyrlig til, at jeg grundede dybere over disse Ting end højst nødvendigt, og saa var der jo altid Dagen i Morgen. Jeg stod jo i selve Centrum af Mulighedernes store Land, og havde ikke mange af vore store Landsmænd maattet gennemgaa lignende Vanskeligheder? Jeg husker saaledes, at den Plads som Stalddreng, der var Tale om, antog visse romantiske Former i min Bevidsthed, dels

fordi jeg havde hørt om en eller anden Stormand, der havde banet sig Vej under lignende Forhold, og dels fordi den amerikanske Benævnelse for en Forretning, som udlejer Køretøjer, var »Livery Stable«. Paa en eller anden Maade kunde jeg ikke faa ud af mit Hoved, at der var en Forbindelse mellem det engelske Ord »Livery« og det danske »Liberi«, hvilket saa igen udviklede sig til, at jeg skulde være Kusk i Uniform med Sølv og Spænder over det hele. Forbindelsen er der ogsaa, men i noget forældet Form. Det vilde jo have været Toppunktet paa Eventyret, om man kunde sende et Fotografi i den Mundering til sine Venner i Danmark som et synligt Bevis paa, hvad der kan ske i et Land som Amerika.

Withee var paa det Tidspunkt en lille dansk Landkoloni paa vel et Hundrede Indbyggere, beliggende i det nordvestlige Wisconsin. Beboerne, som vistnok alle var Danske, arbejdede næsten uden Undtagelse paa en nærliggende Savmølle om Dagen, medens de om Aftenen og om Søndagen ryddede deres Skovland for Træstubbe. Det var et Sliderliv, til hvilket jeg aldrig har set Mage, og naar man saa tog i Betragtning, at det eneste Udbytte, som de fik af de faa Acres opdyrkede Land, de havde faaet ryddet, var Hø, saa var det vanskeligt for os nyankomne at forstaa, at det Hele var Møjen værd. Fader opgav da ogsaa hurtigt sin oprindelige Tanke om at købe Farmland der

og i Løbet af en Maanedstid rejste vi til Minneapolis.

I Withee arbejdede jeg nogle Dage for en Tømmer, vel nok fordi jeg havde gjort saa god en Begyndelse med Hestestalden i Detroit, men da der saa blev tilbudt mig en Plads i Byens Købmandsforretning, tog jeg imod den med Glæde. Her kom jeg til at arbejde for Frede Westergaard, en ung, driftig Forretningsmand, vistnok oprindeligt fra Sæby. Han var i Besiddelse af en forbavsende Iagttagerevne og forstod at henrive Kunderne med sine Betragtninger over alt og alle. Han er nu og har i mange Aar været en skattet Bidragyder til dansk-amerikanske Tidsskrifter med Bidrag baade i Poesi og Prosa, og saavidt jeg kan se, besidder han gode Betingelser for at fortsætte Digteren Karl Hansens Skildringer af de danske Pionerers Liv paa Prærierne.

I Juni 1905 kom vi altsaa til Minneapolis, hvor vi boede indtil 1913. Fader gav sig til at male Huse, og til Trods for, at han aldrig havde givet sig af med Malerhaandværket i Danmark, klarede han sig forholdsvis godt fra Begyndelsen i selvstændig Virksomhed. Jeg fik sammen med mine to Brødre hurtigt Ansættelse ved C. Rasmussens danske Bladvirksomhed, hvor vi alle arbejdede i et Par Aar. I Begyndelsen udførte vi alle Slags forefaldende Arbejder, saasom at pakke Aviser, køre med Trækvogn og løbe Ærinder. Lidt senere blev jeg ansat i Avertissementsafdelingen ved

noget Kontorarbejde. Min næstældste Broder, Sømanden, lærte at sætte paa Maskine og min yngste Broder vedblev med Pakkeforsendelsen, indtil han fik Ansættelse i en Købmandsforretning. Betalingen var ikke stor; vi fik vistnok hver 5 Dollars om Ugen til at begynde med og for mit Vedkommende drev jeg det ikke videre end til 9 Dollars om Ugen, men saa lærte jeg da ogsaa dansk-amerikanske Forretningsmetoder og lidt Bogholderi, som senere kom mig tilgode. Min næstældste Broder, som altsaa lærte Maskinsætning, tjente derimod ganske godt, vistnok ca. 30 Dollars om Ugen paa det Tidspunkt, da jeg tjente 9 Dollars.

Med disse Bemærkninger om, hvordan Arbejdsforholdene artede sig for vort Vedkommende i de første Aar herovre, vil jeg afslutte Beretningerne om personlige, økonomiske og materielle Forhold, da senere Udvikling ikke vedrører det Emne, som jeg har forsøgt at behandle. Derimod skal jeg omtale nærmere de aandelige og kulturelle Brydninger, som Udvandreren maa igennem, og som er af langt større Betydning end de materielle.

SPROGET

Inden jeg forlod Danmark, havde jeg erhvervet mig de almindelige Skolekundskaber i Engelsk med Listows og Eibes Lærebøger som Grundlag. Jeg kunde skrive et nogenlunde sammenhængende Brev paa Engelsk om de mest almindelige Emner,

der var behandlede i disse Lærebøger, men var stærkere i at citere »Britannia rule the waves« end i at spørge om Vej til Stationen. Hermed er ikke paatænkt nogen Kritik over Sprogundervisningen hjemme, der vistnok er saa fyldestgørende, som den kan være under de foreliggende Omstændigheder; i hvert Fald har jeg ikke noget bedre at foreslaa.

Sproget er det vigtigste Led i Udlændingens Udvikling i et fremmed Land, og det tages almindeligvis for givet, at naar en Dansker udvandrer til Amerika, vil han i Løbet af nogle Maaneder tilegne sig Landets Sprog og derefter kun lejlighedsvis benytte sig af sit Modersmaal. Det lyder jo ganske logisk og kønt, men i Virkeligheden gaar det slet ikke saa let. For det første kommer de fleste af os i Forhold, hvor det er let at træffe sammen med Landsmænd, med hvem man kan drøfte Anliggender af fælles Interesse paa Modersmaalet, og Fristelsen er derfor stor til at skyde Engelsk til Side, undtagen hvor det er absolut nødvendigt, nemlig paa Arbejdspladsen. Saadan gik det i hvert Fald for mit Vedkommende, og saadan er det gaaet for mange. Her beror det igen paa den enkeltes hele Karaktersammensætning og Alder, hvorvidt han tilegner sig Sprogfærdigheden hurtigt eller langsomt og i hvilken Grad han i det hele taget nogensinde kan lære at benytte Sproget.

Man finder ofte unge Mennesker, der kommer

herover i femten-seksten Aars-Alderen, som i Løbet af forbavsende kort Tid tilegner sig de nødvendige Talemaader og benytter dem med utrolig Færdighed. Paa den anden Side er det slet ikke ualmindeligt at finde Mænd, som har opholdt sig her en Menneskealder, efter at være udvandrede i tyve-tredive Aars-Alderen, som benytter sig af kantede, ufuldkomne Vendinger og udpræget dansk Accent. Et Barn i syv Aars-Alderen lærer Engelsk i Løbet af seks Maaneder under gunstige Forhold og vil derefter kun nødtvungent benytte sit Modersmaal. En Mand, som kommer hertil i tredive Aars-Alderen, lærer kun sjældent Engelsk i et saadant Omfang, at han kan benytte det med nogenlunde Færdighed mellem Amerikanere og Accent'en hænger ved i højere Grad, end Tilfældet er med den yngre Generation. Til Trods for denne Ufuldkommenhed i Sprogbehandlingen hos den indvandrede Dansker, som kommer herover i den modnere Alder, anses Danskerne som Helhed vistnok med Rette for at være mellem de Indvandrere, som hurtigst og bedst tilegner sig Sproget, og som gør det til deres Hovedsprog.

Igen synes Bondedrengen fra Jylland at være den, som af Forsynet er bleven udrustet med de bedste Betingelser, og saa vidt jeg kan se, er der to væsentlige Grunde derfor. Den ene er, at hans Dialekt gør det lettere for ham at tilegne sig Udtalen. Den anden er, at han som Regel er mere villig til at opgive Modersmaalet end Øbørne, for-

di han med eller uden Grund finder, at naar han er mellem Landsmænd, er der nogen Tilbøjelighed til at finde hans Udtale egen og til Tider morsom. Ganske vist er der talrige Undtagelser fra denne Regel, og jeg har mellem mine bedste Venner enkelte, som den Dag i Dag sætter en Ære i at holde deres jydsk Dialekt i Hævd. Resultatet er under alle Omstændigheder, at Jyden hurtigere tilegner sig Sprogfærdighed og benytter Sproget langt mere tilfredsstillende end Øboeren. Københavneren er den, som har de største Vanskeligheder med Sproget. For det første er hans Sløjfen af Konsonanter en næsten uovervindelig Hindring for den korrekte Udtale, og for det andet holder han ofte af at brilliere mellem Landsmænd med sit Sprog, som han anser for at være noget for sig selv og som vejer til i den kulturelle Vægtskaal.

Medens denne Klassificering paa Sprogets Omraade kan anvendes i al Almindelighed, er den naturligvis misvisende med Hensyn til den enkelte. Der er Københavnerne, som taler et langt mere formfuldendt Engelsk end Jyder og der er Jyder, som aldrig lærer Engelsk. Og hvad det Danske angaar, udviskes Dialekter forholdsvis hurtigt hos det langt overvejende Flertal af Indvandererne. Vi taler indbyrdes et Sprog, hvori det er vanskeligt at udpege Hjemstavnen hos den enkelte; det er dansk-amerikansk med Bindestreg, og naar vi gør os lidt Umage, er det bedre end det danske, vi

bragte med os fra Danmark, naar man betragter de udvandrede Danskere som en Helhed.

For at tilegne sig et fremmed Sprog, maa Ud-lændingen være villig og modig nok til at benytte det Ordforraad, som han sidder inde med ved An-komsten og tilegner sig herovre. Dette er selv-sagt vanskeligt for en Mand i den modnere Alder, som allerede behersker et Sprog, paa hvilket han kan udtrykke Tanker og Idéer, hvortil hans Sprog er afstemt. Og det er maaske ofte lige saa van-skeligt at nedskære det Niveau for Samtalen, som han bringer med sig fra Danmark, og indrette sig paa at deltage i Hverdagslivets Udveksling af Be-mærkninger om Vejr, Vind og Naboer i famlende Vendinger, som tilmed forekommer ham selv og andre latterlige. Det er ulige lettere for et Barn at finde Udtryk for dets mere elementære Krav og Interesser og gradvis forøge Ordforraadet, saa det kommer paa Højde med de Indfødtes.

Denne selvkritiske Følelse med Hensyn til Sproget hos den modnere Indvandrer resulterer ofte i yderst møjsommelig Udvikling paa det Om-raade og i Tilbagetrukkenhed fra amerikanske Om-gangskredse, som han ellers vilde søge. Han bli-ver tavs, naar han er sammen med Amerikanere, fordi han foretrækker ikke at tage Del i Diskus-sionen om Anliggender, som interesserer ham, for det famlende Bidrag, han kan yde. Derfor søger han ofte Tilflugt hos Landsmænd i Foreninger,

Kirker og Hjem, med hvem han kan udveksle Anskuelser paa Modersmaalet.

Det er karakteristisk, at den langt overvejende Del af vore dansk-amerikanske Talere mister Glansen, naar de undtagelsesvis benytter det engelske Sprog i en offentlig Forsamling. Betragtninger, som iklædte Modersmaalets Veltalenhed vil mane og begejstre Tilhørerne, blive flade, intetsigende og ofte latterlige, naar de fremsættes paa mangelfuldt Engelsk, og én af Grundene er den, at Tale- ren føler, at han staar overfor en Tilhørerkreds, som er tilbøjelig til at kritisere hans Sprog i højere Grad, end de vil tilegne sig Indholdet af hans Tale.

Resultatet bliver ofte, at Indvandrerer af den Type, som har Vanskeligheder ved at tilegne sig Sproget, afskæres fra Deltagelse i Forhandling om Anliggender af almen kulturel Interesse mellem Amerikanerne, og at de grundet derpaa enten trækker sig ind i deres egen Skal eller søger Tilfredsstillelse af aandelige Interesser i Samvær med Landsmænd, hvilket ikke altid er tilstrækkeligt. Denne Indskrænkning i kulturel Udvikling er efter min Mening det største Offer, som Indvandrerer maa bringe, og det sætter ofte sit Præg for hele Livet.

Som jeg sidder og forsøger at nedskrive disse Betragtninger over Sproget i Almindelighed, kan jeg ikke undgaa at bemærke, hvor uendelig vanskeligt det er for mig selv at benytte mit Modersmaal. Jeg slaar op i min Norsk-Dansk-Engelske

Ordbog hvert femte Minut for at lede efter et manglende Ord, som jeg alligevel sjældent finder. Det kan vel være nogen Undskyldning for mine kantede og mangelfulde Vendinger, at jeg i de sidste femten Aar har været henvist til at benytte Engelsk næsten udelukkende i Hjem og i Forretning. Efter mine første ti Aar i Amerika var jeg i to Aar aldeles afskaaret fra Samvær med Landsmænd, og i de næste syv var det ganske undtagelsesvis, at jeg havde Lejlighed til at tale Dansk. Det er egentlig kun i de sidste fem Aar her i Los Angeles, at jeg et Par Gange om Maanedene benytter mit Modersmaal, naar jeg besøger mine Forældre og Brødre.

Paa den anden Side er mit Engelske alt andet end fyldestgørende. Forretnings- og Hverdagsproget er naturligtvis i Aarenes Løb blevet nogenlunde udviklet og afslebet, saa det nu indeholder det almindelig brugte amerikanske Ordforraad; og jeg kan benytte det med nogen Færdighed, selv om Accenten endnu præger min Udtale, saa enhver kan høre, at jeg er Udlænding. Naar jeg imidlertid fra Tid til anden har Lejlighed til at diskutere Emner, som ligger lidt uden for Hverdagens Omraade, saaledes som Litteratur eller Samfundsanliggender, vilde jeg uden Tvivl klare mig bedre paa Dansk, selv om en saadan Diskussion ogsaa vilde blive alt andet end morsom.

Læserne vil uden Tvivl drage den Slutning, at jeg har været noget tungnem, og at mine Indtryk

af andres Udvikling paa dette Omraade er farvede af mine egne Besværligheder. Paa en Vis er det maaske ogsaa rigtigt, men jeg ved, jeg har mange Lidelsesfæller som kan tælles i Dusinvis i hver eneste dansk-amerikansk Forsamling.

Min praktiske Anvendelse af Sproget begyndte ombord paa Skibet, der bragte os til Amerika. Der var en ung Nordmand, som havde omtrent den samme Boglærdom paa det Omraade, som jeg havde, og vi satte os for at bringe den i Anvendelse uden Opsættelse. Derfor vandrede vi op og ned paa Dækket, naar vi lejlighedsvis ikke var underkastede Søsytgens Kvaler, og sagde til hinanden, at Vejret var godt, eller at Maden var daarlig, men ud over det gik det slet ikke saa glat. Jeg reciterede »Britannia rule the waves« for ham for at gøre Indtryk, men da han ikke havde brugt Eibes Lærebog, forstod han ikke et Ord deraf, og det hele mundede ud i Diskussion om min danske Accent, som han mente var Skyld i, at han ikke kunde følge med. Det næste Forsøg var i Toget fra New York til Lansingburgh, hvor jeg indledede en Samtale med en medrejsende om, hvad Klokkeren var; den endte med, at jeg maatte trække mit Ur frem for at vise ham, hvad jeg mente med Minutter.

Paa Børstefabrikken i Lansingburgh lærte jeg forholdsvis hurtigt de mest almindelige Vendinger, som havde med Arbejdet at gøre, og i Christiansens Hjem lærte jeg ved at lytte til Børne-

nes Samtale noget af Hverdagssproget, det vil sige opfatte, hvad Samtalen drejede sig om, hvorimod det ikke var nødvendigt at svare paa Engelsk, da de godt forstod Dansk.

I Løbet af den første Vinter gik jeg som tidligere omtalt i Aftenskole i Kristelig Forening for unge Mænd og fik vistnok ogsaa lidt Udbytte deraf. Imidlertid har jeg altid været yderst ømfindtlig med Hensyn til, hvad andre vilde tænke om den ynkelige Figur, som jeg selv saa godt vidste, jeg gjorde, naar jeg benyttede det fremmede Sprog i Samtale, og jeg var derfor meget forsigtig med dets Anvendelse. Resultatet var, at jeg i de første ti Aar i Amerika vistnok begik saa faa Sprogbommerter som nogen af den gode Grund, at jeg aldrig lod mig lede i Fristelse til at fremsætte en Sætning eller bruge et Ord, som jeg ikke var nogenlunde sikker paa var korrekt. Men jeg sagde da heller ikke mere end højst nødvendigt. Det er jo forstaaeligt, at Samtaler mellem mig og Amerikanere led under disse korrekte Former. Endvidere var Brugen af mit forholdsvis rige Ordforraad begrænset paa Grund af de mange Ord med »R« i, som jeg havde Vanskelighed ved at udtale, og som jeg samvittighedsfuldt undgik, og der var andre Ord, som, selv om de var korrekte, ikke godt kunde bruges i Samtale med Amerikanerne uden at give Indtryk af, at man vilde blære sig med store Ord.

Men tilbage til Lansingburgh. Jeg forstod me-

get godt, at min Sprogudvikling stod i Stampe det første Aarstid under de Christiansenske Omgivelser, og at noget derfor maatte gøres for at oprette det forsømte. Efter moden Overvejelse besluttede jeg saa at forlade Christiansens og flyttede ind hos en amerikansk Familie for at tvinge mig selv til at benytte Engelsk. Det var en Fiasko. Ganske vist var mine Værter overordentlig imødekommende og forsøgte paa alle mulige Maader at drage mig ind i Samtalen, men min indgroede Frygt for at begaa Bommerter afholdt mig fra at benytte stort andet end Eenstavelserord, og de Timer, vi tilbragte sammen ved Maaltiderne, blev derfor en Tortur baade for mine Værter og mig selv. En Morgen tidlig var jeg af en eller anden Grund meddelsom og greb Lejligheden til at udgyde mig over, hvad jeg ansaa for Dagens Emne, da det havde været omtalt i de amerikanske Aviser Dagen forud, Hundredaarsdagen for H. C. Andersens Fødsel. Jeg begik da en Fejl, som jeg den Dag i Dag ikke kan tilgive mig selv, at benytte den danske Udtale af Bogstaverne H. C., skønt »H'et« udtales helt anderledes paa Engelsk. Jeg véd ikke, om det havde saa meget at gøre med selve Misforstaaelsen af mit Emne; for de havde vistnok aldrig hørt, at saadan en Forfatter havde eksisteret. Man saa uforstaaende paa mig, men saa lyste Mandens Ansigt op i Tilfredshed over at være i Stand til at udtyde, hvad jeg mente, og sagde, at ham kendte han godt; det var jo Spæk-

J. P. Christiansen.

C. E. Bardenfleth og Hustru.

Fru Julius Andersen.

høkeren oppe paa tredie Gade. Hvad jeg mente med Hundredaarsdagen gik aldrig op for dem.

Efter Ankomsten til Minneapolis blev jeg inddraget i danske Forenings- og Familierekredse, og selv om mit Forretningssprog i de følgende Aar blev nogenlunde afrundet, var det yderst sjældent, at jeg benyttede Engelsk udenfor Arbejdstiden eller i Diskussion om Emner, der laa udenfor Forretningstilværelsen, indtil jeg i 1913 rejste til Chicago og mine Forældre og Brødre til Kalifornien. Paa det Tidspunkt traf jeg sammen med min senere Hustru, og hermed flyttede jeg fra hovedsagelig danske ind i udelukkende amerikanske Forhold og blev saa tvungen til at benytte Engelsk, hvad jeg altid havde haabet engang vilde ske.

Forinden jeg forlader dette Afsnit om Sproget, bør jeg gøre nogle faa Bemærkninger om den Stilling, som Indvandrerens Børn tager til Forældrenes Modersmaal. Jeg har nu og da set Beretninger om Besøg af Dansk-Amerikanere i Danmark, hvor unge Mennesker af anden Generation har gjort Turen med, og hvor man hjemme er falden i Forundring over, at ikke alene Forældrene, men Børnene ogsaa kan tale Dansk. I og for sig burde dette jo være ganske naturligt. Dansk er Hjemmesproget i den langt overvejende Del af danske Hjem, hvor begge Forældrene er danske, og i de første Aar af Barnets Liv hører det hovedsageligt Forældrenes Modersmaal. Saasnart Børnene er store nok til at omgaas amerikanske Lege-

kammerater, forandres Forholdet, og Engelsk bliver naturligvis Hovedsproget for dem. Imidlertid hører de til daglig Dansk i Hjemmet — som hos Christiansens — og burde derfor være i Stand til baade at forstaa og tale Dansk.

Børnene af danske Forældre herovre ser imidlertid paa Forældrenes Modersmaal med noget nær den samme Ringeagt som den, hvormed en Københavnerdreng betragter det »Bondesprog«, som maaske tales af hans egne Forældre. Det er ikke »fint«.

Der er ogsaa andre Grunde, der er Aarsagen til, at den unge Amerikaner af anden Generation som Regel nægter at tale Forældrenes Modersmaal, og den vigtigste er vel nok den samme, som gør sig gældende med Hensyn til den modnere Irdvandrers Benyttelse af Engelsk, nemlig, at han kan tale ét Sprog tilfredsstillende, men halter i det andet. Resultatet er som Helhed betragtet, at de unge Amerikanere af dansk Afstamning ikke alene nægter at tale Dansk, men anser det for noget nær en Fornærmelse at blive anset for at være i Stand til at tale det. Jeg fremsætter denne Paa-stand efter moden Overvejelse, vel vidende, at den vil falde mange for Brystet og at mange gode Dansk-Amerikanere vil tage Afstand derfra.

Hvor Danskerne har sluttet sig sammen i mindre Kolonier paa Landet, er Forholdet noget anderledes. Her er det slet ikke ualmindeligt at finde unge Amerikanere af andet Slægtled, som ikke

alene taler godt Dansk, men som sætter en Stolt-hed i at benytte Forældrenes Modersmaal. Til deres Ære skal ogsaa siges, at de som Regel be-nytter Engelsk med større Færdighed end andre og rager op over Mængden i Intelligens og Kultur. Jeg kender enkelte Familier af anden Generation, hvor Dansk tales næsten udelukkende i Hjemmet, men de er selvfølgelig ogsaa Børn af højt kulti-verede Indvandrere og de har selv fundet Tilfreds-stillelse i at vedligeholde visse kulturelle Traditio-ner.

Børnene er et mere indviklet Problem for Ind-vandrerens, end hvis han var blevet hjemme, men at komme yderligere ind paa det, lader sig ikke gøre. En af mine Venner, som stod i Begreb med at gifte sig med en Amerikanerinde, sagde, at en af hans største Betæneligheder ved saadan et Giftermaal var Børnene. Han kunde forestille sig en eventuel Søn staaende paa et Gadehjørne og tale med en Kammerat, medens han selv, Faderen, stod ved Siden af og talte dansk med en Lands-mand. Saa siger den amerikanske Dreng til Kam-meraten: »Hvad er det, de snakker om?«, og min Vens Søn svarer: »Hvor Pokker skulde jeg vide det; de er jo nogle fordømte Udlændinge!« — Naa, saa galt gaar det vel sjældent, og hvis noget lig-nende nu og da forefalder, er Forældrene selv Skyld deri.

Under disse Forhold er det saa meget mere glædeligt at træffe paa Undtagelserne fra Reglen.

Der er for Eksempel min gode Ven Volmer Holst fra Minneapolis, som ganske vist er født i Danmark, men kun var et Aar gammel, da han kom til Amerika med sine Forældre. Sidste Sommer aflagde jeg et Besøg i hans Hjem i Modesto, Californien, efter en Adskillelse paa omtrent tyve Aar. Han mødte mig paa Trappen med et »Velkommen til vort Hjem«, som var saa typisk og inderligt Dansk. Jeg talte Engelsk til ham uden at tænke yderligere derover, indtil han paa sit noget besværlige, men gode danske Maal sagde: »Har du noget imod, at vi taler Dansk sammen; det er saa sjældent, jeg har Lejlighed til at benytte mit Modersmaal.« Hele Aftenen gik med at opfriske vore danske Minder fra Minneapolis, og naar vi nu og da var ved at komme paa Afveje, bragte han straks Samtalen tilbage igen til de Felter, som for hans Vedkommende i det mindste havde den rigeste Værdi.

Jeg kom til at tænke paa den Gang, han som ung Mand var valgt til Formand for den lokale Afdeling af det danske Brodersamfund i St. Paul. En af de ledende Mænd i Foreningen, som godt vidste, at Volmer var mere befæstet i Engelsk end i Dansk, sagde: »Volmer, du kan godt tale Engelsk, vi vil forstaa dig lige godt«, og Volmer svarede: »Mit Modersmaal er godt nok for mig.« Ved Besøget i Modesto stod det klart for mig, at Volmer var en langt bedre Dansker, end jeg var, fordi han havde været i Stand til at vedligeholde

sin danske Nationalitet i et Slægtled længere, og fundet visse Traditioner og Værdier overleveret, som han havde anset for gode nok til at bevare.

At en Amerikaner, som gifter sig med en Dansker, giver sig af med at lære Ægtefællens Modersmaal, er næsten utænkeligt, og der er jo heller ingen særlig Grund dertil. Jeg kender to Undtagelser: den ene er Fru Andersen, gift med min gode Ven Sagfører Julius Andersen i St. Louis, der er Næstformand i Hovedbestyrelsen for det danske Brodersamfund i Amerika. Hun taler Dansk til Husbehov og har et ganske godt Ordforraad. Den anden er min Hustru, som har lært at læse lidt Dansk og nogenlunde kan gøre sig forstaaelig, naar hun taler med Moder, men ud over det har hun ikke drevet Færdigheden. Viljen er imidlertid god nok, og Listows Lærebog er hendes stadige Ledsager i Sporvognen. Det kan jo ogsaa være, at hun tror, det ser interessant ud at studere Sprog under disse Forhold, men under alle Omstændigheder tyder Bogens Udseende paa enten grundig Benyttelse eller Mishandling, for der er ikke ret meget tilbage af den.

DANSK FORENINGSLIV

Der findes to store danske Foreninger i Amerika og mange mindre, som imidlertid er af selskabelig og lokal Betydning. De to store Foreninger er »Det Danske Brodersamfund« og »Dania«. Disse

Foreninger, eller i hvert Fald Brodersamfundet, har Loger i næsten hver By eller Landkoloni, hvor der findes et Hundred Landsmænd eller saa, og de holder regelmæssige Møder to Gange om Maa-neden med adskillige Fester og selskabelige Sammenkomster ind imellem i Aarenes Løb. Begge disse Foreninger sikrer deres Medlemmer Understøttelse i Tilfælde af Sygdom, og Brodersamfundet fordrer ogsaa, at alle dets Medlemmer tegner Livsforsikrings-Policer.

De to større danske Kirkesamfund herovre, hvoraf det ene hælder lidt til den indremissionske Retning og det andet til Højskoleretningen, dyrker ogsaa Foreningslivet i nogen Udstrækning gennem deres Ungdomsforeninger.

Jeg har ingen Statistik ved Haanden over Medlemstallet i disse forskellige Foreninger og Kirkesamfund, og det er ogsaa unødvendigt i Beretninger af denne Art. Man finder som sagt disse Foreninger og Kirker repræsenteret i de fleste Storbyer saavel som i Landdistrikter, hvor der er et tilstrækkeligt Antal Landsmænd til Stede, og de spiller en væsentlig Rølle i Danskhedens Bevarelse mellem Landsmænd herovre. Som en Maalestok kan anføres, at Brodersamfundets Loge i Minneapolis havde et Medlemsantal af 300—400, da jeg kom til Minneapolis, og den lokale Daniaforening havde vistnok noget lignende. Der var to danske Kirker i Minneapolis, hvor Medlemsantallet var meget mindre, vistnok ikke over 100 i

hver. Man gjorde Regning paa, at der paa det Tidspunkt var ca. 5000 Danske af første og andet

St. Peters danske Kirke i Minneapolis.

Slægtled i Minneapolis, hvilket vel nok var lidt overdrevent. Store danske Fester, som Teaterforestillinger, samlede op til 500 Deltagere, men det var sjældent, at de overskred 300.

Disse Foreninger spillede den Gang en stor

Rolle for den nyankomne, da man her traf Landsmænd, med hvem man kunde drøfte de Anliggender, som havde fælles Interesse. Siden Indvandringen er bleven begrænset ved Lovgivning, er Tilgangen naturligvis bleven mindre, og det er de ældre Medlemmer, som bærer Foreninger og Kirker oppe i langt større Udstrækning end tidligere. Dette giver sig Udslag i, at det engelske Sprog anvendes i højere Grad end tidligere ved Møder og Sammenkomster, og jeg tror næppe, at den nyankomne nu føler sig saa meget hjemme dér som i min Tid, uden at jeg dog kan udtale mig med Sikkerhed herom.

Det er i disse Foreninger, at den dansk-amerikanske Foreningsmand brillierer, og det halve eller hele Dussin Støtter, der som Regel holder en lokal Forening gaaende, udfører et ganske enormt Arbejde, der som Regel skaffer dem mere Bryderi og Utaknemlighed end Paaskønnelse. Det er dem, som ved Festligheder sidder i Billetkontorer, serverer Kaffe og Forfriskninger, rydder op i Salen og tager sig af alle de andre ubehagelige Hverv, som skal udføres, og bag efter maa de som Regel aflægge Regnskab for deres Handlinger til en kritisk Generalforsamling. Ganske vist er der ogsaa den Behagelighed ved disse Stillinger, at de medfører, at man kan hæfte et stort guld- eller sølvpletteret Emblem paa sit Frakkeopslag og til Tider slaa med Kølpen i Bordet og forlange Orden. I disse ophøjede Timer breder den danske For-

eningsmand sig i det Velvære, som det giver at regere i Stedet for at blive regeret, og naar han, gyngende i Hofterne, med Cigaren i Munden og Hænderne i Bukselommerne, skridter over Gulvet, kan man formeligt føle hans Tilfredshed med Nuet gennemsyre Forsamlingen. Men denne korte Time to Gange om Maaneden er ogsaa dyrekøbt. Det skjulte Arbejde, han lægger ind i Foreningens Interesse ved Planlæggelse af Fester og Underholdninger, Regnskabsførelse, Korrespondancer, Inkassation af altid forældede Medlemsbidrag, Sygebesøg og de mange andre Pligter, han saa uegennyttigt paatager sig, lægger Beslag paa hans Tid og Tanker i saa høj en Grad, at de fleste betænker sig paa at paatage sig Hvervet.

Det er disse Mænd og Kvinder, som holder Danskheden i Amerika vedlige, og hvem Æren for Resultatet tilfalder. Det er dem, som vi andre kan takke for, at der i det hele taget er et dansk Forsamlingssted, hvor vi et Par Gange om Aaret kan tilfredsstille vor Trang til at være sammen med Landsmænd ved et dansk Juletræ eller en dansk Grundlovsfest, og hvor vi kan kritisere Manglerne ved Arrangementet. For den allerstørste Del af vore Landsmænd bliver hurtigt saa amerikanske i deres egen Indbildning, at det ligger under deres Værdighed at tage aktiv Del i det danske Forningsarbejde, men de er villige til et Par Gange om Aaret at forherlige de borgerlige Festligheder med deres Nærværelse. Jeg selv er ingen Undta-

gelse; jeg har vist kun været til danske Sammenkomster en tre-fire Gange det sidste Aar, og i mange Aar var det endnu sjældnere. Til min Undskyldning kan maaske tjene, at jeg i de første Aar i Amerika anvendte en betydelig Del af min Fritid til Foreningsarbejde, hvor jeg sled i det saa godt som nogen og paa enkelte Tidspunkter endda drev det til at brede mig i Formandsstolen eller paa Dirigentpladsen i en Forening paa en Snes Medlemmer. Ganske vist var Foreningen lille, men Maalet var stort; det var noget i Retning af Frigørelse af dansk Kultur i Amerika fra et eller andet og Oprettelse af selvstændige danske Ungdomsforeninger over hele Landet, som kunde sige Sparto til alle andre.

Men for at begynde med Begyndelsen:

Som tidligere omtalt fik jeg ved Ankomsten til Minneapolis Beskæftigelse i C. Rasmussens Bladvirksomhed, populært kaldet »Bladfabrikken«, fordi seksten skandinaviske Blade helt eller delvis tryktes dér. C. Rasmussen og hans Broder M. S. Rasmussen, som var Indehavere af Firmaet, kom oprindeligt fra Sæby. Fire eller fem af Bladene var danske og blev redigeret og udgivet af Firmaet, medens en Del svenske og norske Blade blev delvis trykt og delvis redigeret og udgivet af Brødrene Rasmussen. Ved Siden af denne antagelige Virksomhed var der en Annonceafdeling forbunden med Forretningen; den havde til Formaal at skaffe Avertissementer til skandinaviske Blade

over hele Amerika og paa den anden Side skaffe disse Avertissementer Plads i de skandinaviske Blade.

Mit første Arbejde var at køre med Trækvogn, men i Løbet af et Par Ugers Tid blev dette Hverv overtaget af Otto Wied, en Broder til Gustav Wied, og jeg blev ansat i Avertissementsafdelingen, som lededes af Magister Mads Henningsen, som senere, indtil sin Død for et Aarstid siden, var dansk Vicekonsul i New York. Jeg arbejdede under hans venlige og forstaaende Ledelse i to Aar og skylder ham Tak for, at jeg fik en nogenlunde god Start i amerikansk Forretningsvæsen.

Ved Redaktionen var ansat en ung Mand ved Navn C. E. Bardenfleth, Søn af Kommandør Bardenfleth, som efter en meget omskiftende Tilværelse var havnet i Minneapolis et Aarstid før min Ankomst. Henningsen havde vistnok været Bardenfleths Lærer en Overgang i Danmark; i hvert Fald eksisterede der et Venskabsforhold mellem dem, som godt kunde kaldes lidt faderligt for Henningsens Vedkommende, hvorimod det er vanskeligere at give et nogenlunde troværdigt Billede af Bardenfleths Stilling overfor Henningsen ved at kalde det sønligt.

Endnu paa det Tidspunkt, da jeg haandterede Trækvognen, blev jeg gennem Bardenfleth inviteret til at besøge Henningsen i hans Ungkarlejlighed paa Oulie's Hotel, der lededes af en forhenværende dansk Skuespillerinde, som lidt senere

ægtede den norske Baron Wedel Jarlsberg. Det er med Vilje, at jeg bringer disse kendte Navne paa Tapetet som Baggrund for min Indlemmelse i dansk Forenings- og Aandsliv i den gode Stad Minneapolis i det Herrens Aar 1905. Jeg blev selvfølgelig i tilbørlig Grad imponeret, og jeg haaber, at Læserne vil forstaa og være overbærende med den Stolthed og Beærethed, jeg følte ved at blive optaget i deres Selskab, og som rimeligt var skinnede igennem i de Breve, jeg paa det Tidspunkt lod tilflyde Venner i Danmark. Henningsens Lejlighed blev i de følgende Aar Samlingsstedet for nogle faa udvalgte Landsmænd, hvoraf jeg var den ene. Den blev døbt »Oasen«, medens Henningsen gik under Navnet »Ældsten« og Bardenfleth »Junkereren«.

Bardenfleth, som i Forbigaaende bemærket nu i mange Aar har været ansat som Første-Korrekturlæser ved St. Paul Dispatch, har et af de hyggeligste danske Hjem i Minneapolis. Det er Samlingsstedet for den danske Ungdom, og han kom gennem sit Foreningsarbejde til at spille en fremtrædende Rolle for de unge Landsmænd, som i de følgende Aar kom til Minneapolis. Der er ikke mange Danske i Amerika, som har gjort saa stort og uegennyttigt et Arbejde i Danskhedens Interesse som han. Trods stadige Forsikringer om, at nu vilde han, efter at have sat en særlig dansk Underholdning i Scene, ufravigeligt trække sig tilbage fra al dansk Foreningsvirksomhed, er han

stadig i Selen, som han var for 25 Aar siden, og kæmper for de samme Principper, som han gjorde den Gang. Jeg har i det mindste et Dusin Julebreve fra ham, hvori han opgiver den danske Ungdomsbevægelse som aldeles forfejlet — for umiddelbart derefter at fremtone i »Ungdomsforeningen af 1905« med en Tale om Sammenholdet, som gyder den nødvendige Olie over de urolige Elementer. Saadan vil han vedblive i de følgende femogtyve Aar, og den Ungdomsbevægelse, som udelukkende skylder hans Interesse og Arbejde sin Eksistens, vil, saa længe han lever, vedblive at bringe Glæde og Feststemning ind i Tilværelsen hos de Landsmænd, som er saa heldige at komme under hans Indflydelse og derigennem ufravigeligt ind i den lille Kreds af Landsmænd, som samles en Gang om Ugen i Ungdomsforeningen af 1905.

Fra 1905 til omkring ved 1910 tilbragte jeg den overvejende Del af mine Fritimer i Selskab med Medlemmer af ovennævnte Ungdomsforening. Der var L. Frølund, en Broder til Købmand Frølund, Holbæk, som i nogle Aar tog ledende Del i Foreningens Arbejde, men som forlod Minneapolis omkring ved 1908 for at nedsætte sig som Osteopath*) i Seattle. Lorentz Petersen, Søn af Direktør Petersen, Røde Kros Teater, lod i et Par Aar sin kønne Stemme høre til Foreningens Bedste, men saa rejste han hjem til Danmark, hvor han endnu opholder sig. Paul Strange, vistnok i sin tidligste

*) Læge i Bensygdomme.

Ungdom ansat ved Østerbros Teater, blev Instruktør ved de utallige Dilettantforestillinger, som Foreningen har afholdt siden 1905. Han er nu og har i mange Aar været Sporvognskonduktør. Ejnar Askier, Murer af Profession, har vistnok spillet flere Hovedroller end noget andet Medlem. Min Broder Alfred var Kasserer og paatog sig dengang, som han nu gør det i Solvang, alt det ubehagelige Foreningsarbejde, som skal gøres.

Saa var der, og er den Dag i Dag, Bardenfleths Hustru, Mary, hvis sprudlende Livsmod, hyggelige, gæstfri Hjem og aldrig svigtende Hjælp-somhed paa mange Omraader har sat Spor i Foreningens Udvikling. Ja, og saa er der jo de mange andre Medlemmer, der i Foreningens Trængselsaar lagde saa stort og uegennyttigt et Arbejde ind i dens Virke, som det er fristende at fremdrage, naar jeg nu en Gang har begyndt at nævne Navne, men desværre kan det jo ikke godt lade sig gøre i en Bog af denne Art. Der er dog nogle enkelte, som ikke kan udelades. For Eksempel Jens Berg Sørensen, Bondesønnen fra Skern, hvis idealistiske og alvorlige Personlighed altid stod Vagt over Foreningens kulturelle Formaal, og som udførte saa meget af det haarde Arbejde. Fru Marie Holst, Volmers Moder, stillede sit gæstfri Hjem til Raadighed for Foreningen i de første trange Aar. Fru Margit Frølund opnaaede den velfortjente Ære at blive Foreningens første kvindelige Formand. Thorvald Lysserup, der som Dreng

udvandrede med sine Forældre fra Løsserup ved Holbæk, var Foreningens Revisor, og Dagmar Askier var vistnok dens Bibliotekar; begge har i mange Aar taget aktiv Del i næsten alt, hvad der foregaar inden for Foreningen.

Jeg er saa heldig at have ved Haanden en lille Oversigt over Foreningens Virke, skrevet af C. E. Bardenfleth i Anledning af den danske Nationalfest i Tvillingebyerne 1926. Den er yderst velskrevet, holdt i historisk Stil, og vil holde Interessen fangen selv hos Læsere, som man ikke kan vente skal interessere sig for saa lokalt et Emne undtagen i forbigaaende. Jeg tillader mig at citere følgende Brudstykker:

»Ungdomsforeningen af 1905, som vi herefter kalder for U. af 1905 eller blot »1905«, hvilket er dens Kælenavn, blev stiftet i en Tid, da der var virkelig Trang til en Sammenslutning af danske Unge i Minneapolis. Der havde været dansk Ungdomsforening her før, forinden Aarhundredskiftet, der dog aldrig rigtig blev til noget. Saa kom »1905«; den blev til noget — det er der vist ingen nutildags, der vil driste sig til at benægte — men bevares, sikken et Mas, der var med Ungen, mens den endnu laa i Svøbet. Den var fuldbaaren nok, men var kommen paa den forkerte Hylde fra første Færd, og det skulde tage ca. 8 Maaneder, gennem en Række den Gang meget beklagelsesværdige Udviklingsstadier, der dog nu fra alle Sider sikkert vilde kaldes en Velsignelse i Forklædning, inden den laa i sin rigtige lille Vugge og drømte aller kæreste om, hvad den skulde faa udrettet, naar den selv en gang blev rigtig stor«

»Lad os saa springe 21 Aar frem i Tiden, standse og se tilbage og spørge »1905«: Naaede du saa, hvad du den-

gang drømte om? Og Svaret vil lyde: Nej, langtfra; men én Ting tør jeg sige, jeg naaede: at gøre mit Arbejde saa frugtbringende gennem disse 21 Aar i den danske Koloni her i Minneapolis eller i Tvillingebyerne, at Kolonien ganske sikkert ikke vilde have været mig foruden.« »Vort Maal var ikke en tom og tankeløs, uendelig Række af blot Selskabeligheder. Nej, men Sammenkomster, hvori den danske Ungdom kunde bringe noget hjem af blivende Værdi.«

Foreningen har nu vist nok ca. 100 Medlemmer og ejer sit eget Hjem. Medlemmerne, eller den Del af dem, som var Medlemmer paa min Tid, og endnu hænger ved, er voksede fra de ungdommelige »Gal-skaber« og sidder nu i pæne, respektable Hjem med en voksen eller opvoksende Børneflok omkring sig, og den vil allerede nu eller i hvert Fald snart foretrække Jazzlokalernes Glimmer for »1905«s hyggelige Lokaler, hvis de da ikke er aldeles forskellige fra anden dansk-amerikansk Ungdom i De forenede Stater. Men Bardenfleth vaager trods alle sine Protester over Idealerne, som han saa dem dengang. Naar han engang falder fra, vil »1905«s Virken »paa kristelig Grund og i venligt Forhold til den danske evangelisk-lutherske Kirke i Amerika«, som han havde saadan Mas med at faa ind i Grundloven, og dens smukke Motto: »Vi vil Lys, vi vil Dag og med Korset i Flag vil vi kæmpe for Ungdommens Sag« træde noget i Baggrunden og give Plads for »mere moderne Krav«. Heldigvis er der ingen Grund til at bryde Hovedet med disse Fremtidsmuligheder, for Foreningens graanende

**Magister
M. Henningsen.**

**Fru Karl Jørgensen
og Chas. Jaspar
(under sidstnævntes
Besøg i Californien).**

Bannerfører er stadig saa ung i Sind som nogen-
sinde og vil forhaabentlig vedblive at bestemme
Kursen i mange Aar endnu.

DANSK-AMERIKANEREN PAA BESØG I HJEMMET

Muligheden for at aflægge et Besøg i Moder-
landet gærer altid hos den udvandrede Dansker,
og hos mange bliver det til Virkelighed. Natur-
ligvis er saadan et Besøg en Hovedbegivenhed i
hans Tilværelse, og man kan vel gøre sig et Be-
greb om de Følelser, som bemægtiger sig ham,
naar han ser den hjemlige Kyst i Horizonten.

Derfor bør man ogsaa hjemme være overbæ-
rende, som man ogsaa er det, med »Amerikane-
rens« til Tider noget brovtende Optræden og huske
paa, at dette er hans Æventyr, som endelig er ble-
ven til Virkelighed, og at det ofte har taget en
halv Menneskealder at faa det realiseret. For alle
hjemvendte Landsmænd er ikke Velhavere —
langt fra. Det er ofte dem, som sidder i de smaa
Kaar, der sætter en surt sammensparet Kapital
ind paa denne Hovedbegivenhed i deres Tilværelse;
de, som sidder inde med større Bedrifter, har langt
flere Vanskeligheder ved at rive sig løs fra de
Baand, der binder.

I de senere Aar er det blevet Skik at afholde
fjerde Juli Fester paa Ræbild Bakkerne, nær Aal-
borg, af besøgende Dansk-Amerikanere. Det giver

dem Anledning til at samles ved en Festlighed. Men jeg synes, det ser lidt underligt ud, at man endelig skal optræde som store amerikanske Patrioter, naar man kommer hjem paa Ferie. Det vilde være kønnere, om man holdt Festen derhjemme som danske Amerikanere, men uden at drage Stjernebanneret ind i Festlighederne, hvorimod man jo kunde lade Afrejsen fra Amerika foregaa saa meget senere, at man, dersom man føler Trang dertil, samlede kunde deltage i en fjerde Juli Fest i New York.

En af de første Aftener, jeg var hjemme, hørte jeg den forhenværende amerikanske Gesandt i Danmark, Dr. Egan, tale i Koncertpalæet i København. Hans Tale var typisk »politisk-amerikansk« og vel ment, men yderst farlig for de ubefæstede. Den drejede sig om Danskernes Stilling i Amerika, og man kunde ikke undgaa at forestille sig, at vore gode Landsmænd var saa ansete og uundværlige herovre, at Amerika ikke godt kunde klare sig os foruden. Han sagde noget om, at Stillingen var nogenlunde den, at naar man blot nævnede, at man var dansk, blev man modtaget med aabne Arme overalt. Det var jo kønt sagt, men som sagt farligt; for Forholdet er ganske anderledes. Jeg véd meget godt, at man ser op til Danskernes Duelighed, Ærlighed og Intelligens, hvor man i det hele taget véd, at der er saadan en Spire, men det er desværre saa sjældent.

Der er vel adskillige Hundred Tusinde Dan-skere herovre; jeg husker ikke det nøjagtige Antal. Under alle Omstændigheder er Procent-antallet af danske i Forhold til Landets Be-folkning, ca. 115,000,000, saa forsvindende, at det absolut ikke mærkes, undtagen hvor der er danske Landkolonier. Som en Forklaring paa denne Ube-mærkethed kan anføres, at jeg for mit Vedkom-mende ikke kender en eneste Indvandrer fra Hol-land, Belgien, Rusland, Frankrig, Portugal, Polen eller Finland eller kan sige med Bestemthed, at jeg har set dem. Jeg kender Navnet paa en Østri-ger, en Svejtsler, nogle faa Tyskere, flere Nord-mænd og nogle enkelte Svenskere. Derimod har jeg set mange Grækere, som jeg vidste var Græ-kere, fordi de gennemgaaende holder sig til Re-staurationsfaget eller giver sig af med at børste vore Sko, men jeg kender ikke en eneste af dem ved Navn. Min Hustru huskede intetsomhelst om Danmark, da hun traf sammen med mig, men skyndte sig at opfriske sin Skolelærdom, som be-stod af nogle faa Linier i Geografien. Danskeren indtager forholdsvis den samme Ubemærkethed mellem Befolkningen som andre Nationer, men hvor en Dansker er kommen i Berøring med Ame-rikanere, og naar hans Nationalitet er dem be-kendt, efterlader han som Regel en venlig Følelse mod andre af hans Nationalitet.

Men for at komme tilbage til Dansk-Amerika-nerens Besøg i Danmark: I 1925 aflagde J. P.

Christiansens, Lansingburgh, sit første Besøg i Danmark efter 40 Aars Fraværelse. Ved Tilbagekomsten modtog jeg et af hans altid velkomne Breve, malet op med rød, blaa og sort Blyant i rivende Fart. Selv om det ikke er egnet til Offentliggørelse i sin Helhed, indeholder det en Del Skildringer fra Rejsen, som jeg er sikker paa, min gamle Ven ikke vil tage mig fortrydeligt op, at jeg gengiver. Han skriver for Eksempel:

»Ja, saa var vi hjemme i Danmark (den yngste Datter og en Veninde var med), og det var en over al Maade fornøjelig Tur. Vi havde en god Rejse hjem. Jeg gik hver Dag — mange Gange — rundt til dem, som ikke havde Lyst til at vise sig. De sad i Klynger paa Dækket eller i Rygesalonen, og jeg sang og holdt Taler for dem. En Eftermiddag holdt jeg Foredrag og havde ca. 300 Tilhørere.« (Det har frydet Christiansen!)

Efter Beretningen om et kort Ophold i København og Besøg til 4. Juli Festen paa Ræbild Bakker med paafølgende Fest i Aarhus fortæller han om Hjemkomsten til Bogense, hans Fødeby:

»Saa tog jeg Afsked med Damerne for at rejse hjem til min Fødeby, Bogense, og hilse paa mine to Søstre og øvrige Familie. Jeg ankom Klokken otte om Aftenen, vandrede langsomt op gennem Gaderne (jeg havde været borte i over fyrretyve Aar). Saa satte jeg min Haandkuffert ind i en Butik og gik ind paa Landmandshotellet, som ejes og drives af min Søster og Svoger. Nu havde der været nogle rejsende og fortalt, at jeg var i Landet, saa de var jo paa Udkig efter en fremmed. Jeg bestilte en Bøf og en Hof-Pilsner og satte mig hen. Imidlertid stak Familien Hovederne sammen og regnede ud: »Det maa

være ham!« (rød Blyant). Min Søster kom omtrent helt hen til mig, saa skarpt paa mig og sagde: »God Aften!« Jeg besvarede hendes Hilsen, men holdt Ørene stive, og jeg saa, at hun var usikker. Men medens jeg spiste Bøffen, kom hun igen og sagde: »Nej, Broder Peter, nu gaar den ikke længere — du er opdaget.«

Næste Morgen gik jeg paa Kirkegaarden til min Moders Grav.«

— — — Der var Sommermarked i Byen den Dag, og der var et Dusin Børn og unge Mennesker i Familien. Saa tog jeg dem alle op paa Torvet og lod dem køre i Karussel og svinge i Gynger, se Professor Labri og alt det andet Gøgl. Det var en Svir for Børnene. Jeg lovede at komme igen hvert Aar til Marked. — Det kostede mig 60 Kroner den Dag.

Saa var jeg til Skovbal, som var nærmest amerikansk, og til Arbejderforeningens Sommerbal, hvor alt var dansk. Og jeg dansede med Byens fine Fruer, som var helt stolte og glade ved at danse med »Amerikaneren«. Jeg dansede Sekstur, Jysk paa Næsen, Malle Brok osv. Aa, jeg var paa Gulvet uafbrudt — og svedte — og var i den syvende Himmel. Hver Gang lejede jeg en Bil til mig selv og min gamle Søster, og det blev der ogsaa lagt Mærke til, da alle andre plejede at gaa.«

Derefter fortæller han om Rejsen til København, Besøg i Tivoli, Friluftsteatret i Dyrehaven, Zoologisk Have, Rosenborg Slot, Runde Taarn og saa videre til Svendborg, Vejle, Fredericia, Snoghøj Badehotel, Troense, Kolding, Jordrup, Korsvang og Vorbasse.

»Efter at Billetterne var betalt, havde jeg 2200 Kroner at more os for, men det slog ogsaa udmærket til. ... Ja, kære Ven, tænk dig en Mand som jeg — der altid har arbejdet haardt og altid haft det smaat, faa en Ferie

paa tre Maaneder, ryge Cigarer og gaa fint klædt hver Dag. Rejsen — det at være mellem glade Mennesker og at se vor hele Familie saa ovenud glade ved at se os, raske og i jævnt gode Omstændigheder — og Penge nok til at føre os standsmæssigt hele Tiden. Aa, det var en Oplevelse! Af og til derhjemme troede jeg, at jeg drømte, og maatte ligesom Jeppe, da han laa i Baronens Seng, knibe mig selv i Armen og spørge: »Jeppe, er det virkelig dig?«

— — — Jeg er nu 62 Aar gammel og har gode, gyldne Minder fra Fortiden, men jeg har ogsaa fantasirige Drømme og Haab om Fremtiden, nogle faa endnu hvide Blade, som kun Gud ved, hvad der skal skrives paa.«

Med disse jævne Citater skal jeg slutte. De giver som i et Glimt Dansk-Amerikaneren og hans Følelser over for Hjem og Fædreland — og ogsaa, som jeg ovenfor har skrevet, Nøglen til Forstaaelsen af det lidt brovtende, der kan være i hans Optræden, og som maa forstaaes som et Udslag af hans overstrømmende Glæde ved Gensynet med Hjem og Fædreland. Thi trods alle Baand, som binder os herovre, og trods al den Hengivenhed, som vi føler for det Land, der har adopteret os, er Danmark dog Hjemmet. Selv en Menneskealder herovre kan ikke udlette den Hjemstavnsfølelse, som saa uvilkaarligt gør sig gældende, naar man igen befinder sig alene mellem sine egne. Den Jord, du staar paa, er den samme, som

utalte Slægtled, hvoraf du selv er runden, har kaldt deres. Den Andagt, som den hjemvendende Dansker føler, naar han betræder Fædrenes Jord, opvejer mangt og meget, han har gennemgaaet i det fremmede, og den er hans alene; den kan ikke føles eller fattes af andre.

BILLEDER findes ved Side 1, 81 og 97.

Denne Bogs Forfatter,

Karl Jørgensen, er født d. 13. April 1883 i Bjernede ved Sorø. Forældrene er fhv. Købmand L. P. Jørgensen (Søn af afd. Slagter og Husejer Jørgen Sørensen, Igelsø Græsmark ved Holbæk) og Hustru Ane Kirstine Jørgensen (Datter af afd. Gaardejer Peder Jespersen, Kvandløse ved Holbæk). L. P. Jørgensen og Hustru boede senere i Stedstrup, Skellingsted, Holbæk og Østrup. Herfra rejste de i 1905 til Amerika, hvor de i 1930 fejrede deres Guldbrillup i Solvang, Californien. L. P. Jørgensen var i Halvfemserne bl. a. Formand for Skamstrup-Frydendal Sogneraad.

Efter endt Skolegang og en Del Privatundervisning fik Karl Jørgensen Ansættelse paa Herredskontoret i Holbæk i et Par Aar, senere hos en Sagfører, og aftjente derefter sin Værnepligt ved Forplejningskorpset. I 1904 rejste han til U. S. A., arbejdede først paa en Børstefabrik i Lansingburgh, derefter hos C. Rasmussen, Publishing Company i Minneapolis, et Aarstid paa Great Northern Jernbanekontoret i St. Poul, senere bl. a. i en større Hestehandel. I 1910 begyndte han at forberede sig paa Revisionsvirksomhed ved et Kursus paa Universitetet i Minneapolis og fik saa Plads hos et Revisionsfirma. Senere kom han ind ved et af Amerikas største Firmaer for Revisioner og Anlæggelse af Forretningssystemer (Arthur Joung & Co. i Chicago).

1923 kom Karl Jørgensen til Los Angeles for at udføre noget Arbejde for Southern California Gas Co. (der har ca. 3000 Arbejdere) og blev her som Leder af Revisionsarbejdet vedrørende Forandringer i Forretningssystemer m. m.

Karl Jørgensen har ogsaa haft med Revision og Planlægning af kommunale Regnskaber at gøre. Han er i denne Virksomhed kommen ud for et og andet ubehageligt. I en Mineby fik han saaledes Henstilling om hurtigst muligt at forsvinde, og da han desuagtet blev og afslørede et og andet, stillede Byraadet ham under særlig Politibeskyttelse. Desuden har han deltaget i større Komitéarbejder, har ordnet et Par Udstillinger og udgiver Afhandlinger om Forretningssystemer, der har vakt en Del Opmærksomhed. Hans Deltagelse i dansk Foreningsarbejde er omtalt i Forordet.

I 1914 blev Karl Jørgensen gift med en Dame af gammel amerikansk, oprindelig skotsk Slægt, Rose Josephine Simmons.